

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de SAAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Barneveld-Centrum

13/10/2022
jaargang 100

nr **53**

Na geruime tijd in kleine gezelschappen bijeen te zijn gekomen, wordt er op 7 augustus 1895 op boerderij De Ganzenkamp te Wekerom een Kruisgemeente geïnstitueerd. Enkele maanden later betreft men in Barneveld een nieuw kerkgebouw. Vanwege de grote toeloop moet het aantal zitplaatsen vier keer worden uitgebreid. Op 30 september 1965 leggen ds. A.W. Verhoef en ouderling A. Schreuder de eerste steen van de huidige 'Rehobothkerk', die 1920 zitplaatsen telt. In 1998 wordt de hoofdingang aangepast en krijgt de kerk een toren. Omdat er gebrek aan zitplaatsen blijft bestaan, valt in 2002 het besluit om in Barneveld-Zuid een tweede gemeente te stichten. De geschiedenis van de gemeente is beschreven in 'En Zijn dierb're gunst beschreven' en 'Voor het dankbaar nageslacht'. Het aantal belijdende leden bedraagt 1274, het aantal doopleden 1125.

De ware rust

Wat kan het in onze gejaagde maatschappij goed doen om een moment van rust te hebben, rust voor het lichaam en voor de geest. Toch geldt het van alles in het ‘hier en nu’ dat het tijdelijk is. Het gaat voorbij. Als we alleen maar leven voor dit ‘hier en nu’, dan zijn we ten diepste straatarm, want dat stelt altijd teleur! In hoofdstuk 13 van de Hebreeënbrief lezen we: ‘Want wij hebben hier geen blijvende stad...’.

Er blijft dan een rust over voor het volk Gods.

Hebreeën 4:9

De apostel richt de brief waarin deze tekst staat aan de Joden, waarschijnlijk aan degenen die in Jeruzalem en daar rondom woonden. Hij noemt ze ‘Hebreeën’. Als we deze brief zouden moeten samenvatten, kunnen we dat als volgt doen: het is een beschrijving van de Persoon en het werk van Christus als de grote Hogepriester, zoals Hij Zichzelf gegeven heeft voor de zonden van Zijn volk.

Het eerste gedeelte van Hebreeën 4 is als het ware een herinnering aan de reis door de woestijn van de kinderen Israëls, maar het is ook een herinnering aan het murmureren van het volk, telkens weer opnieuw. Ernstig waarschuwt de apostel tegen het ongehoorzaam zijn aan het Evangelie, en wijst hij op de straf die hierop zeker volgen zal, namelijk: ‘Zo zij in Mijn rust zullen ingaan!’ Niet alle vaders in de woestijn hebben kunnen ingaan in de rust vanwege hun ongelof.

ds. A.J. de Waard,
Urk

De rust in Kanaän is een afspiegeling geweest van de ware rust, maar was dat niet zelf. Immers, in vers 7 wordt Psalm 95:7 en 8 aangehaald, met de ernstige oproep: ‘Heden, zo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet, gelijk te Meriba, gelijk ten dage van Massa in de woestijn’. Dit is dan lange tijd na het ingaan van het volk Israël in Kanaän. Van dat ‘heden’ had dus geen sprake kunnen zijn als Jozua hen in de ware rust had kunnen inbrengen. Nee, dat kan alleen de Meerdere van Jozua, de Heere Jezus Christus, Die Zelf de grote Rustaanbrenger wordt genoemd. Dit wordt ook ons als voorbeeld gesteld, met de waarschuwing niet in dezelfde ongehoorzaamheid te vervallen. Wat een les, geliefde lezer(es).

Het woord sabbat

Dan wijst de apostel op de rust die er overblijft voor het volk van God. In de Griekse taal is hier een woord gebruikt waarin we direct iets bekends ontdekken: ‘sabbatimos’: het woord sabbat. De kanttekening schrijft hiervan: dat is een rust, namelijk boven de rust van het land Kanaän en van de zevende dag, welke is de geestelijke en eeuwige rust, die hierdoor wordt betekend, en die hij in het volgende vers beschrijft.

Deze ware rust wordt hier dus niet gevonden, jongere en oudere lezers. Deze ware rust is echter wel te verkrijgen in Hem van Wie we lezen: ‘De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des mensen heeft niet waar Hij het hoofd nederlegge’.

Daarom roept de apostel op in vers 11: ‘Laat ons dan ons benaastigen om in die rust in te gaan, opdat niet iemand in datzelfde voorbeeld der ongelovigheid valle’. Waar is dan het ware geluk te vinden?

Laten we nog eens naar de kanttekening luisteren: ‘... namelijk waar het opperste geluk des mensen in gelegen is, en die David aanwijst. Want hoewel het land Kanaän ook een rustplaats was voor de Israëlieten, zo was daarin hun opperste goed niet gelegen, maar was alleen een schaduw van deze uiterste en geestelijke rust, en moesten daarom ook naarstigheid doen, om door het geloof daartoe te komen’.

De duivel belooft wel rust, maar zal blijken een leugenaar te zijn. De Heere leert Zijn kinderen de ware onrust inleven. Het doel waartoe God hen heeft geschapen, hebben ze verloren, en dat om eigen schuld!

In dit nummer

2 De ware rust

8 Serie: Het pastorale gesprek [4]

24 Droefheid naar God (2)

- 3** Het gekrookte riet [40]
- 4** De heiligmaking bij Kohlbrugge
- 6** Serie: Het innerlijke leven [8]
- 7** De Generale Synode (3)
- 9** Serie: Bijbelstudie over Genesis 1-3 [7]
- 10** Het wonder van Psalm 8
- 11** Commentaar: IND-beleid inzake bekeringsen
- 12** Burn-out
- 13** Pastoraat in Nederland, Nigeria en Papoea
- 14** Boekennieuws
- 15** Kerknieuws
- 16** Berichten
- 17** Kerkdiensten
- 23** Jeugdtribune

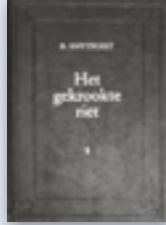

Het gekrookte riet [40]

'Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen.'

Mattheüs 12:20a

TWAALFDE PREDIKATIE

(vervolg van 4)

Kent u de belofte niet? 'Ik zal hun ongerechtigheden vergeven en hunner zonden niet meer gedenken' (Jer. 31:34). En in Jesaja 43:25 staat: 'Ik, Ik ben het, Die uw overtredingen uitdelg om Mij nentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet'. Wel Heere, zegt zulk een, ja, die beloften ken ik wel, maar zijn die zo zeker? Zouden ze dan niet zeker zijn? Ze zijn toch gegrond. Waarop?

- Op Mijn goedheid: 'Immers is God Israël goed' (Ps. 73:1), en 'de Heere is goed dengenen die Hem verwachten, der ziele die Hem zoekt' (Klaagl. 3:25).
- Ze zijn gegrond op Mijn macht. 'Zou Mij enig ding te wonderlijk zijn?' (Jer. 32:27b).
- Op Mijn trouw. Hoe vaak leest u niet van de trouw Gods? 1 Kor. 10:13: 'God is getrouw'. 2 Tim. 2:13: 'Indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw'. Klaagl. 3:23: 'Uw trouw is groot'. Kent u ze wel? Ik ben niet als een man die zijn belofte niet vervult of niet nakomt; maar Ik ben de Getrouwe. Ik zeg niets, noch neem iets op Mij om te doen, of Ik vervul het getrouw (Num. 23:19).
- Niet alleen ben Ik getrouw in het vervullen van Mijn beloften, maar de beloften zijn ook zeker en waarheid. Zou Ik, Die de Overwinning Israëls ben, feilen of liegen? Zou Mijn Woord onvervuld blijven? Lees 1 Samuël 15:29.
- U hebt grond om te geloven, want Ik ben er met een eed tussen gekomen.
- Bezie de ondervinding van alle gekrookte rietjes, van allen die geslingerd werden. Hebben zij, ieder op hun tijd, niet ondervonden dat Mijn trouw groot is? Moeten dan die bevindingen geen hoop in u werken? Moet het niet in u werken dat u ermee gaat pleiten en gaat zeggen: Heere, gedenk Uw goedertierenheden, die Gij voormaals hebt gedaan.
- U hebt grond om te geloven, want het is het leven en de werkzaamheid van de Heere, de levende God, 'Die een Behouder is aller mensen, maar allermee der gelovigen' (1 Tim. 4:10). Dat is het leven en de werkzaamheid Gods. Zo gelooft dan Zijn beloften.

Zie, zo spreekt God de Vader: Hebt u Mijn menslievendheid niet gezien? Kent u Mijn genadige en vriendelijke nodiging in het Evangelie niet? Kent u de natuur van Mijn genadeverbond niet, en de grote toezeggingen die Ik daarin doe, en de gronden waarop ze steunen, waarop u staat kunt maken dat Ik het doen zal?

Daarop komt de Zone Gods, de Heere Jezus. Hij zegt:

- Gekrookte rietjes, laat Ik u eens behandelen. Ik zou u wel willen doen hopen op Mijn Naam. Geloof u dan niet dat Ik leef, al ben Ik dood geweest? 'En zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid (Openb. 1:18). Ik leef als Middelaar, nu zowel als toen Ik nog op de wereld was (Hebr. 7:25). Hij leeft altijd en eeuwig om voor ons te bidden. (wordt vervolgd)

Door het werk van de Heilige Geest leeren ze hun Rechter om genade bidden. Er komt een tijd in hun leven dat ze met alles in de dood eindigen en dat alle hoop gaat ontvallen. Een tijd van beleving zoals de dichter zingt: '... waar alle hoop mij gans ontviel, en niemand zorgde voor mijn ziel'. Dat wordt omkomen, en dat om eigen schuld, want we staan in rekening met een heilig God. 'Ik vond benauwdheid en droefenis'. Het wonderlijke is dat er in dat bittere toch iets is wat ze niet missen willen.

Het enige Offerlam

O, als dan door het geloof, in de weg van het wonder, zicht mag komen op de gezegende Hogepriester, in Wie alleen alle rust te verkrijgen is. Alle grond buiten Hem als zandgrond te leren kennen, om gefundeerd te worden in dit enige Offerlam, Die tegelijk de grote Hogepriester is, Christus alléén! Het kan niet anders of ze leren dan met Paulus alle dingen schade en drek te achten, opdat ik Christus moge gewinnen en in Hem gevonden worde, 'niet hebbende mijn rechtvaardigheid die uit de wet is, namelijk de rechtvaardigheid die uit God is door het geloof' (Filip. 3:9). Kennen we hier iets van, lezers?

Maar, deze mensen behoeven toch niet te worden opgewekt? Die verlangen toch zeker naar de ware rust en eenmaal naar de volkomen rust? Zeker zijn er momenten dat dit zo is! Maar ik hoor er in gedachten één getuigen: 'Was dit maar meer praktijk!' Want dezelfde Paulus moet klagen: 'Ik ellendig mens'. Daartoe is er verlossing nodig van dat lichaam des doods en van die ellendige oude mens, om nu op deze leerschool van de Heilige Geest te mogen worden opgeleid. Deze lessen houden meest 'afleren' in om zo ontgrond te worden van alles in henzelf! Hier is er de strijd die de Heere soms ook nodig acht! Opdat er bij tijden de rust des geloofs mag volgen en een uitzien naar de rust in het hemelse Kanaän. Dat is wat de godzalige Robert Murray McChyne heeft gedicht:

*Nu reis ik getroost
onder 't heiligend kruis
Naar 't erfgoed daar boven,
in 't Vaderlijk huis.
Mijn Jezus geleidt mij
door d' aardse woestijn,
'Gestorven voor mij!
zal mijn zwanenlied zijn.*

Uit:
*'Het gekrookte riet',
B. Smijtegelt
(uitg. Romijn &
Van der Hoff, 1968).*

De heiligmaking bij Kohlbrugge

Als afsluiting van de studie aan de Theologische School te Rotterdam schrijven de studenten een eindscriptie. Nu beide kandidaten tot dienaar van het Goddelijk Woord bevestigd zijn, leggen we hen enkele vragen voor over hun scriptie.

Vorige week besteedden we aandacht aan de scriptie van ds. M.G. van Middendorp, vandaag aan de scriptie van ds. M. Boersma, over de heiligmaking bij dr. H.F. Kohlbrugge.

J. van 't Hul,
Lieren

Aan het einde van het tweede jaar wordt het tijd om over een onderwerp na te denken. Het moet gaan over een dogmatisch onderwerp dat niet al te breed is, waar voldoende literatuur over beschikbaar is en dat in redelijk korte tijd kan worden uitgewerkt. Dat laatste is van belang omdat het vierde jaar erg vol zit. De studie en het proponeren gaan ook door. Je bereidt je voor op de taak die wacht en ondertussen moet er nog een scriptie worden geschreven.

Een onderwerp voor een scriptie had ik al langer in gedachten, maar dat onderwerp was te breed. In ons theologisch denken heeft de rechtvaardiging een grote plaats. Dit is zonder enige twijfel heel terecht. Maar hoe staat het met de heiliging? Mijn vraag was: Hoe spreekt de Bijbel daarover? Hoe krijgt dat in het leven van Gods kinderen gestalte en hoe krijgt dit in de prediking een plaats?

Hoe kwam uw scriptie tot stand en hoe bent u tot het onderwerp 'De heiligmaking bij Kohlbrugge' gekomen?

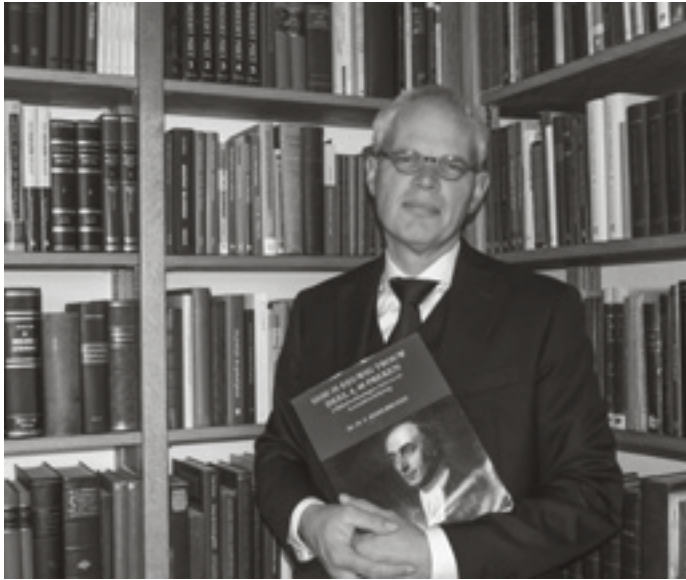
'Als je door het curatorium wordt toegelaten om de lessen op de Theologische School te volgen, kom je weer terecht in de schoolbanken. Vier jaar lang krijg je de tijd om je te verdiepen in Gods Woord, de belijdenis en alle andere vakken die bij een theologische opleiding horen. In het derde en vierde jaar krijg je weliswaar de bevoegdheid om te proponeren, maar het accent blijft liggen bij de studie. Na al dat studeren wordt in het vierde jaar de studie afgerond met het schrijven van een scriptie. De student legt een proeve van bekwaamheid af door zich in een theologisch onderwerp te verdiepen.

De heiliging is net als de rechtvaardiging een onderwerp van levensbelang. In Hebréeën 12:14 staat immers: 'Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal'. Een- en andermaal hebben we hierover in de lessituatie gesproken. Een scriptie schrijven over de heiligmaking bleek echter te hoog gegrepen. Daar was toch onvoldoende tijd voor. Ik had het onderwerp al uit mijn hoofd gezet, totdat we

Kohlbrugge ligt begraven op het kerkhof van de Nederländisch-reformierte Gemeinde in Elberfeld.

ds. M. Boersma

in de les een gesprek kregen over dr. H.F. Kohlbrugge. Er wordt in onze kringen verschillend over deze prediker gedacht, waarbij het dan vooral gaat over zijn visie op de heiligmaking. Op mijn vraag aan de docent waar het dan hapert bij Kohlbrugge kreeg ik als antwoord: 'Ga dat nu eens uitzoeken in een scriptie'. Toen was het onderwerp voor de scriptie geboren.

Hoe ging u te werk? Welke bronnen waren beschikbaar?

'Ik kwam er al snel achter dat ik mij ook bij dit onderwerp moest beperken. Het oeuvre van Kohlbrugge is niet alleen groot, maar een belangrijker obstakel is dat Kohlbrugge nooit een dogmatiek heeft uitgewerkt. Nergens heeft hij zijn visie op de heiligmaking in een document uitgewerkt. Ik heb mijn onderzoek beperkt tot een briefwisseling tussen Kohlbrugge en Da Costa over de heiligmaking. Deze briefwisseling ontstond na het uitgeven van een preek van Kohlbrugge over Romeinen 7:14: 'Want wij weten dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde'. Deze preek is de kerkgeschiedenis ingegaan als 'de kommapreek van Kohlbrugge'.

Da Costa was het met de inhoud van deze preek niet eens. Hij schreef Kohlbrugge een brief waarin hij zijn bezwaren weergaf. Die waren niet mals. Da Costa uitte de volgende vijf bezwaren:

1. Hij bespeurt een afwijking in de leer van de heiligmaking van de Christus gerechtvaardigde zondaar. Kohlbrugge laat volgens Da Costa de heiligmaking volledig in Christus opgaan.
2. Kohlbrugge doet uitingen omtrent de wet die niet gegrond zijn op Gods Woord. Zo zegt hij dat de wet 'een lijk' geworden is.

3. In de drieslag ellende, verlossing en dankbaarheid wordt het stuk van de dankbaarheid gemist.
4. Het drievoudig ambt van Christus wordt niet erkend.
5. Het werk van de Heilige Geest wordt gemist.

De heiliging is net als de rechtvaardiging een onderwerp van levensbelang. In Hebreëën 12:14 staat immers: 'Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal'

Kohlbrugge heeft daarop geantwoord in een lange brief waarin hij de preek verdedigt en aangeeft wel degelijk oog te hebben voor de heiligmaking. Da Costa en Kohlbrugge zijn echter nooit tot overeenstemming gekomen.

Over deze briefwisseling is veel geschreven. Deze bronnen heb ik geraadpleegd en verwerkt. In de eerste plaats heb ik de preek van Kohlbrugge geanalyseerd. Hoe is hij tot zijn exegese gekomen? Is dat een goede exegese? En hoe heeft hij het toegepast naar zijn hoorders? Vervolgens heb ik de bezwaren van Da Costa ernaast gelegd. Had Da Costa met zijn kritiek gelijk, of niet? Vervolgens heb ik het antwoord van Kohlbrugge geanalyseerd. Vooral uit de antwoordbrief van Kohlbrugge blijkt hoe hij over de heiligmaking denkt'.

Hoe leerzaam was het, en wat heeft u ervan geleerd?

'Het is mij opgevallen dat Kohlbrugge vaak niet zo gemakkelijk te volgen is. Hij lijkt zichzelf in zijn preek en ook in zijn brief soms tegen te spreken. Het is niet altijd even eenvoudig om zijn gedachtegang te volgen. Ik denk dat we alleen al om die reden de 'echte' Kohlbrugge moeilijk kunnen vangen.

De tekst van de genoemde 'kommapreek' is genomen uit het gedeelte van de Romeinenbrief waarin Paulus voornamelijk handelt over de heiligmaking. De kommapreek gaat echter vooral over de rechtvaardigmaking. Eén ding werd mij bij het bestuderen van de preek duidelijk: Kohlbrugge is vuurbang voor wetticisme. Hij noemt dat 'een brave Hendriken-geloof'. Het is de mens die uit de werken der wet gerechtvaardigd wil zijn voor God. Daarom is zijn preek zeer afsnijdend en drijft hij zijn hoorders tot Christus. Vervolgens lijkt het in zijn preek, en vooral in zijn brief, dat Kohlbrugge de heiligmaking op laat gaan in de rechtvaardigmaking. Hij onderscheidt beide nadrukkelijk als twee aparte weldaden die voortvloeien uit de kruisverdienste van Christus. Het blijft echter wat onduidelijk hoe die twee weldaden zich tot elkaar verhouden en hoe de relatie van beide weldaden is tot Christus. Duidelijk werd wel dat Da Costa in de calvinistische lijn staat en Kohlbrugge in de lutherse lijn. Dat geeft toch een verschil in het spreken en denken over de heiligmaking'.

De scriptie is klaar.

Wat gebeurt er nu mee, en wat hebben de gemeenten eraan?

'Het maken van een scriptie is in de eerste plaats leerzaam voor de student zelf. Het hoort bij zijn studie om zich te bekwamen voor het ambt van predikant. Een theologiestudent moet in staat zijn zelfstandig een onderwerp te bestuderen, bronnenonderzoek te doen en de gegevens daaruit te verwerken. De scriptie is niet bedoeld om te worden verspreid. Daar is het onderzoek te beperkt voor. Daarvoor zouden de conclusies steviger moeten worden onderbouwd. De scriptie gaat daarom het archief in en kan in de school, als dat nodig is, intern worden geraadpleegd.

De prediking wordt door studie verrijkt. Ik hoop in de pastorie dan ook voldoende tijd vrij te kunnen maken om verder te gaan met dit onderwerp'.

Hedonisme, pluk de dag!

W. Fieret,
Leerdam

‘Met een beetje alcohol zie je de dingen luchtiger. Af en toe een jointje pakken heeft ook een positieve uitwerking. Je staat bijvoorbeeld op seksueel gebied dan toch wat vrijer in het leven. Dat is gezond: hedonisme, een houding die vooral gericht is op lustbevrediging, is beter dan allerlei beperkingen. Daar heb je uiteindelijk alleen maar last van.’

In deze serie over het innerlijke leven zijn heel wat namen van theologen voorbijgekomen. Augustinus, Bernard van Clairvaux, Thomas à Kempis, Teellinck, A Brakel, Van Lodenstein, Van der Groe en anderen. Allen hebben ze met de Bijbel in de hand gewezen op de grote waarde van het innerlijke leven. Lijnrecht tegenover deze Bijbelse levenshouding staat het hedonisme. Dit woord is afgeleid van het Griekse *hèdonè*, dat genot betekent. In de Griekse filosofie waren er diverse stromingen waarvan de aanhangers allen naar de zin van het leven zochten. Daar werden diepgaande gesprekken over gevoerd. De hedonisten waren tot de conclusie gekomen dat genot het hoogste goed is. Dat is de belangrijke voorwaarde voor een gezonde en harmonische zelfontplooiing. Die nadruk op genot betekent overigens niet dat die filosofen voorstanders waren van een grenzeloos, teugelloos en mateloos genieten. Maar de hedonistische levensstijl was voor hen wel

bepalend om een zo goed mogelijk leven te kunnen leiden.

Ingetogen

Met het christendom kwam een totaal andere levenshouding in de samenleving. De zeven christelijke deugden werden maatgevend. Naast de drie theologische deugden – geloof, hoop en liefde – waren voorzichtigheid, matigheid, rechtvaardigheid en standvastigheid richtinggevend voor het leven van mensen. In het dagelijkse leven speelden die een belangrijke rol. De hierboven genoemde theologen waren ervan overtuigd dat een sober en ingetogen leven bij de praktijk der godzaligheid hoorde. Iemand als Van Lodenstein riep de mensen met grote regelmaat daartoe op. In een van zijn preken uit de bundel “De heerlijkheid van een waar christelijk leven” schreef hij dat de Heere deze wonderlijke vernieuwende kracht werkt. ‘Dat doet Hij met een woord, een belofte van onzichtbare dingen, terwijl de hele wereld naar zichtbaarheden uitziet’. Bijbelse waarden en normen werden tijdens kerkdiensten voorgehouden en de jongeren tijdens catechisatie ingeprent.

Terugkeer naar het heidendom

Inmiddels is het christendom in ons land naar de zijlijn gedrongen. De vele kerken die gesloten zijn of worden, illustreren deze droeve neergang. De christelijke levenshouding, waarvan de drie theologische en de vier kardinale deugden de pijlers waren, heeft aan betekenis ingeboet. Er is een andere levensinstelling

gekomen. Je zou kunnen zeggen: velen zijn teruggekeerd naar het heidendom, naar een platte vorm van hedonisme. Dat zien we om ons heen. Allerlei genotsmiddelen zijn gelegaliseerd. We hoeven alleen maar te denken aan drugs. De hedendaagse seksuele moraal vertoont op vrijwel geen enkel gebied meer sporen van het christendom. In de genderdiscussie doen de scheppingsordeningen er niet meer toe. De rij is langer te maken en dat op veel gebieden van het leven. Veel zangers en andere artiesten sporen mensen aan om alles uit het leven te halen wat er in zit. De populaire zanger Jan Smit heeft veel liedjes gemaakt waarin hij de lof zingt op genot. Een ervan luidt als volgt:

*Leef nu het kan, praat met Jan en alleman
Pluk de dag, wees paraat, laat zien dat je bestaat*

*Hou van het leven, het leven houdt van jou
Ga d'r uit, zegt het voort, zodat iedereen het hoort.*

Gecombineerd met de begeleidende muziek gaat van dit lied een wervende werking uit.

Verkeerd gebruik

Een Amerikaanse theoloog stelt in dit verband in zijn boek “Geld, seks en macht”, dat ook gaven die in beginsel goed zijn en voor goede doeleinden gebruikt kunnen en mogen worden, verkeerd zijn geworden door de zonde. Hij ziet als de wortel van de zonde een hart dat de voorkeur geeft aan alles boven God, een hart dat God niet koestert boven alles en iedereen. Door de zondeval heeft de grote omkering plaatsgevonden: van de gerichtheid op onze Schepper, de God van hemel en aarde Wie alle lof toekomt, naar die op onszelf en de wereld. Ook Augustinus vroeg al in zijn preken aan de luisteraars: Heb jij het geld of heeft het geld jou?

Landt de boodschap van het innerlijke leven in onze los-van-God-maatschappij? Menselijkerwijs gesproken niet. Maar de mens heeft het laatste woord niet. In de voorgaande bijdragen lezen we dat de theologen zich beriepen op Gods Woord. Laten we daarom deze serie met een tekst uit dat Woord biddend afsluiten: ‘Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden’.

(Dit is het laatste deel in deze serie over ‘het innerlijke leven’. Volgende week schrijft ds. W. Visscher een nabeschouwing waarin de vertaalslag naar het leven van iedere dag wordt gemaakt).

Veel theologen hebben met de Bijbel in de hand gewezen op de waarde van het innerlijke leven.

De Generale Synode (3)

Donderdag 15 september, Gereformeerde Gemeente te Gouda. Bij binnenkomst in de hal van de kerk komt de geur van vers gezette koffie van koster Buis en zijn mensen je al tegemoet. Hartelijke begroetingen, broederlijke gesprekken en de tijd vliegt. Daaraan worden we herinnerd als de prachtige klanken van het Van Vulpen-orgel in volume toenemen.

Namens het moderamen, ds. H.A. van Zetten scriba tertius

Als het machtige slotakkoord klinkt ('fortissimo possibile', voor de liefhebbers), zit ieder op zijn plaats. Onze preses, ds. P. Mulder, wil graag op tijd beginnen. Want er is veel te bespreken. Des te belangrijker dat er genoeg tijd en rust is voor de opening. Na het zingen van Psalm 119:17 bepaalt onze voorzitter de afgevaardigden en belangstellenden bij 1 Koningen 3:4-10. Koning Salomo staat aan het begin van zijn koningschap. Hij begint met het offeren van brandoffers. Het spreekt van toewijding en wijst op de noodzaak van verzoening. De bediening uit Christus is onmisbaar. Salomo vraagt de HEERE om waarheid, oprechtheid, wijsheid. Hij is klein onder zijn grote verantwoordelijkheid. Hij moet immers leidinggeven aan Gods volk. Wie is tot deze dingen bekwaam?

Deputaatschap zending

ZGG-voorzitter ds. G.W.S. Mulder begint zijn toelichting op het rapport met het tonen van een gloednieuwe Bijbel in de Una-stamtaal. Na twintig jaar vertaalwerk door D. Kroneman en zijn team is deze Bijbel nu gereed. Een mijlpaal. Een van de Papua-afgevaardigden, ds. Maling, licht toe waarom de Bijbel in een draagnet is verpakt: zo is Gods Woord door het werk van de Heilige Geest in mensenharten ingegaan en zo wordt het meegedragen.

Overigens heeft onze zusterkerk in totaal drie Bijbelvertalingen nodig. Er is dus nog veel werk te doen.

ZGG bezint zich, mede in verband met de blijvende vacatures, op het predikambt in de zending. Overigens is de autochtone ds. Chancay nu werkzaam in Ecuador.

Een ander thema is de veiligheid van de werkers. Dat drong in het bijzonder in de coronatijd. Het heeft ook te maken met enkele zendingsgebieden waar bijzondere behoedzaamheid geboden is.

Er is opnieuw aandacht voor de relatie met de jonge kerken die uit het zendingswerk zijn voortgekomen. Wat zijn hun behoeften? Ds. Kepno (Papua) en ds. Ebeke (Nigeria) krijgen het woord en schilderen de strijd tegen afwijkingen in de leer en wereldgelijkvormigheid in het leven. 'Velen besteden meer tijd aan hun smartphone dan aan hun Bijbel!'

De tijd dat ds. Kuijt kannibalisme aantrof in een stenen tijdperk-cultuur (Papua) lijkt heel lang geleden. De huidige zorgen zijn herkenbaar en doen een beroep op ons kerkverband. Het is duidelijk dat wij als kerk 'langs zij' moeten zijn en steun moeten bieden. 'Ook als de dochter getrouwd is blijft haar liefhebbende moeder zorgzaam'. Tegelijk is het ook waar dat de zendeling Paulus overal zaadjes plantte en weer verder trok. De balans tussen het openen van nieuwe velden en de (na)zorg voor

jonge kerken blijft bezinning vragen. Zo neemt de synode kennis van het uitgebreide en veelvormige werk van ZGG in soms complexe omstandigheden. De vergadering benadrukt opnieuw het belang van de groeiende samenwerking tussen deputaatschappen. Zij moeten elkaar dienen en versterken met het oog op het grote doel: de uitbreiding van Gods Koninkrijk.

AVG

Afgesproken wordt dat kerkenraden - 'bijvoorbeeld in een kadertje in De Saambinder' - herinnerd worden aan de noodzaak om de wetgeving rond AVG toch goed na te volgen. En zie...!

Koningshuis

Als Generale Synode hebben we traditiegetrouw een hartelijk bericht van verbondenheid en meeleven met het Koninklijk Huis verzonden. Er wordt echter ook pijn gevoeld onder meer door uitlatingen van koningin Máxima over abortusvrijheid tijdens haar bezoek aan de Verenigde Staten. Er zal worden gezocht naar een mogelijkheid om ons staatshoofd en zijn echtgenote in liefde te wijzen op het heilzame van Gods geboden en Zijn recht op ieders gehoorzaamheid.

Deputaatschap De Saambinder

Diverse afgevaardigden spreken hun grote waardering uit voor ons kerkelijke weekblad De Saambinder. De synode ziet het blad graag in elk gezin. Het deputaatschap zal zich inzetten om dat mogelijk te maken.

Ds. G.J. van Aalst zal per 1 januari 2023 terugtreden als hoofdredacteur in verband met zijn emeritering. De synode benoemt met vrijwel alle stemmen ds. B. Labee tot zijn opvolger. Hieruit spreekt een groot vertrouwen dat onder zijn leiding de koers van het blad mag worden voortgezet. Ds. H.A. van Zetten spreekt ds. Van Aalst namens het deputaatschap toe en zegt hem hartelijk dank voor het vele werk in de bijna dertig jaar binnen de redactie. In alles bleek grote ijver en liefde om het kerkverband te dienen in 'waarheid en eenheid'. Moge de Heere het bekronen met Zijn onmisbare zegen. Op zijn verzoek zingt de vergadering zowel de 'oude' als de 'nieuwe' hoofdredacteur Ps. 134:3 toe.

(wordt vervolgd)

Het kerkelijk werk is weer begonnen. Ambtsdragers gaan de huizen langs, in de hoop op een goede ontmoeting. Deze serie artikelen wil een handreiking zijn om te komen tot een geestelijk, pastoraal gesprek.

Vandaag deel 4.

Lessen voor de praktijk

De Heere Jezus vond geen aanknopingspunten bij de Samaritaanse vrouw. Toch grijpt Hij haar aan. Hij zoekt naar ingangspoorten tot haar gesloten hart. Dat zijn er in haar geval vier.

ds. C. Sonneveld,
Alblasserdam

1. Wellevendheid

Iemand heeft eens gezegd: 'Als je ingang wilt vinden in het hart van een ander, kan dat op twee manieren: u bewijst hem een gunst óf u geeft hem de gelegenheid om ú een gunst te bewijzen. Dat laatste is vaak nog effectiever dan het eerste.'

We zien het voor ogen in Johannes 4. Jezus vraagt de Samaritaanse vrouw om water. Door die wellevende vraag begint het ijs bij haar te breken. Wat betekent dit voor het huisbezoek? Het wil zeggen dat we oprecht blij zijn met wat ons wordt aangeboden, een kopje koffie bijvoorbeeld, en dat wij bij het weggaan vriendelijk bedanken voor de ontvangst. Ook is het goed om de spanning wat weg te nemen. In de gemeente van Zwijndrecht was ooit een ouderling met een bijzondere gave op dit gebied. Hij wist liefdevol te vermanen en dat ontaardde nooit in vijandschap. Hij kon ook bemoedigen waar dat op z'n plaats was. Merkte hij dat een gezin er wat tegen opzag om huisbezoek te ontvangen, dan had hij een manier om het ijs te breken. Hij kroop achter het harmonium en zei in onvervalst Zwijndrechts: 'Me zalle eerst eens een versje met mekaar zingen'. En hij wist de kinderen voor zich te winnen door in een mum van tijd een konijntje, een hobbelpaard of de Dordtse Dom te tekenen. En dán werd het tijd om over geestelijke zaken te

spreken. Het is een bijzondere gave als je zo de spanning weg kunt nemen!

2. Nieuwsgierigheid

'Indien gij de Gave Gods kent...' zo zegt Christus in Johannes 4:10a. Hij prikkelt de Samaritaanse vrouw tot nieuwsgierigheid. Hij wil dat ze zich gaat afvragen over wie of wat Hij het heeft. Hij wil haar missend en zoekend maken.

Wat betekent dit voor ambtsdragers?

Allereerst dat ze niet te gauw en niet te veel moeten praten tijdens een bezoek. Laat hen proberen mensen uit hun tent te lokken en vragen op te roepen. Vragen stellen, en laat hen ook niet bang zijn voor stiltes in het gesprek. De verleiding is groot om zulke stiltes op te vullen met een preekje of het vertellen van eigen ervaringen. Dat is echter niet het doel van een pastoraal gesprek. De mensen horen al zo veel op zondag; nu gaat het om de vrucht op de prediking. Praat een ambtsdrager te veel, dan zal de reactie zijn: Ja, wij weten het allemaal wel; we weten het precies, en dat is nou juist ons probleem!

3. Verlangen naar rust en geluk

De Heere Jezus doet ook een beroep op het menselijke verlangen naar rust en geluk. Hij zegt: 'Het water dat Ik hem zal geven, zal in hem worden tot een fontein van water, springende tot in het eeuwig leven' (vers 14b). Hij zegt als het ware: Er is

Daarna is het tijd om over geestelijke zaken te spreken.

Rust na werken

‘Als nu God op den zevenden dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust op den zevenden dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had. En God heeft den zevenden dag gezegend en dien geheiligd; omdat Hij op denzelven gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had om te volmaken’.

ds. P.J. de Raaf,
Boskoop

Genesis 2:2-3

Volbracht

Wanneer was de Heere klaar met Zijn scheppingswerk? Niet op de zesde, maar op de zevende dag! Niet op de dagen dat Hij schiep, maar op de dag dat Hij rustte van Zijn werk en Zich verheugde in alles wat Hij gemaakt had. De zevende dag is geen dag van ‘niets doen’, maar een dag waarop Zijn werk ‘volbracht’ wordt. Later lezen we in de Schrift niet alleen van de Vader Die de schepping volbracht heeft, maar ook van de Zoon van de Vader Die geroepen heeft op Golgotha: ‘Het is volbracht!’ En deze wereld blijft bestaan totdat ook de Heilige Geest Zijn werk volbracht heeft, wanneer de laatste zondaar is toegebracht tot de gemeente die zalig wordt. Dan zal de drieënige God eeuwig rusten van al Zijn werk dat Hij gemaakt heeft: ‘En zie, het was zeer goed!’

Gezegend

De rustdag is een geschenk van de Schepper aan de schepping. Hij heeft de zevende dag gezegend. God Zélf heeft gerust en Adam en Eva hebben voor de zondeval gerust van hun werk. Het is onverdiende goedheid dat de Heere die rustdag na de zondeval nog gelaten heeft. In de onrust van de zonde en de maalstroom van de tijd gééft

Hij een dag van afzondering, waarin de boodschap van behoud klinkt tot gevallen mensen. Juist op de rustdag zendt Hij Zijn Geest uit om dode zondaren opnieuw geboren te laten worden. We krijgen die dag extra tijd om Hem te zoeken door onze dagelijkse beslomeringen te laten rusten. Werkelijk een zegen voor lichaam, psyche en ziel!

Geheiligd

De rustdag is ook geheiligd, apart gezet van de andere zes dagen. Die dag heeft een hoger doel, een andere invulling. Positief mag die dag geheiligd worden voor de dienst van de Heere. Dat kan ten diepste alleen door de Rustaanbrenger, de Heere Jezus. Hij heeft op de oudtestamentische rustdag gerust van Zijn werk in het graf. De dag erna stond Hij op om rusteloze, uitgewerkte zondaren rust te schenken. Rust in Zijn volbrachte werk, in Zijn verlossing. Negatief mag deze dag niet ontheiligd worden door deze rust te weigeren. Dat kan door verrichten van niet-noodzakelijk werk, door te luiëren, door te volharden in de zonden of door een wettisch leven, dat de rust in Christus niet kent. ‘Laat ons dan ons benaarstigen om in die rust in te gaan’ (Hebr. 4:11).

(wordt vervolgd)

zoveel bij God te krijgen, zoveel meer dan wat de wereld geven kan.

Wat een zegen is het als onze pastorale ambtelijke gesprekken daar ook iets van mogen hebben. Als er goed van God gesproken mag worden en mensen worden uitgelokt tot het zoeken van de Heere. Nee, dat is niet gebonden aan hoe een ambtsdrager zelf innerlijk is. De Heere kan ook weleens ambtelijk geven wat een ambtsdrager persoonlijk mist of wat op dat moment niet leeft in het eigen hart.

4. Het geweten

De Heere Jezus doet ook een beroep op het geweten van de Samaritaanse vrouw. Hij zegt: ‘Ga heen, roep uw man en kom hier’. Hij gaat haar hart en levenswandel openleggen. Hij raakt haar in het geweten, die ‘stedehouder van God’. Het geweten hebben ambtsdragers altijd mee in het pastorale gesprek. Niet de wil of het hart, maar wel het geweten. Nu is een gewetensovertuiging niet zaligmakend, en het geweten functioneert ook niet altijd zoals het zou moeten. Maar het is toch een invalspoort naar het hart van een onbekeerd mens. Het gaat er niet om allerlei gevoelens los te maken. Het gaat erom dat we biddend proberen via het geweten de weg te vinden naar het hart van jongeren en ouderen.

Vier ingangspoorten dus.

(wordt vervolgd)

Zomerconferentie studerenden in Gouda

Het wonder van Psalm 8

Petra Hooglander-Bijvank, Gouda

‘De mens is een schepsel van God, maar gevallen en totaal verdorven. Alleen door verzoening is er herstel van Gods beeld’. Dat is de reformatorische leer in een notendop.

Tijdens de zomerconferentie in Gouda denken studenten na over Godsbeeld en mensbeeld.

Vrijdagavond 23 september begint ds. W.J. Karels zijn lezing bij de schepping. ‘Daarin kunnen wij iets van Gods wezen zien, maar dat zien we vooral in de mens, in wie God iets van Zijn mededeelbare eigenschappen gelegd heeft: kennis, gerechtigheid en heiligheid. Die eigenschappen komen overeen met de drie ambten: Adam was profeet, priester en koning.’

Dat beeld van God zijn we kwijtgeraakt, zegt hij. ‘Hoe dat gegaan is, kun je lezen in “De Heilige Oorlog” van Bunyan: onze onschuld is verloren, het geweten ingeslapen, het verstand ingemetseld en verduisterd, en de wil is in dienst van de duivel. De Dordtse Leerregels zeggen dat wij leven in blindheid, duisternis, ijdelheid, boosheid, hardheid en met een verkeerd oordeel. Wat dwaas dat wij onszelf beroofd hebben van Gods beeld! In de stad Mensenziel is een ander beeld opgericht.’

De veel gehoorde uitspraak dat je, als je God wilt leren kennen, naar Christus

moet kijken, is daarom volgens ds. Karels eenzijdig. ‘Die uitspraak stapt over de val heen. Gods rechtvaardigheid en Zijn liefde lijken tegenstrijdig, maar in Christus ontmoeten zij elkaar en in Hem komen al Gods deugden samen. Daarom is Hij het uitgedrukte Beeld van Gods Zelfstandigheid. Het herstel, de herschepping, komt bij God vandaan. Als het geweten, de wil en het verstand geboeid tot Immanuël komen, krijgen ze vergeving en wordt het beeld Gods in beginsel hersteld.’

Goed en kwaad

Op zaterdagmorgen geeft mevrouw Sarina Brons-van der Wekken een lezing over het mensbeeld. ‘Het beeld dat je van ‘de mens’ hebt, stuurt je denken, net als het Godsbeeld’. De psychologe constateert een spanning tussen enerzijds het reformatorische beeld van de mens, die onbekwaam is tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, en anderzijds de psychologische benadering om de kwaliteiten in de mens te zoeken.

Brons-van der Wekken ontmoette in de spreekkamer mensen met een laag

zelfbeeld. Daarom schreef ze het boek “Goed dat je er bent”. ‘Mag ik tegen zo iemand zeggen: ‘Je bent van waarde. Je hoeft jezelf niet altijd ondergeschikt te maken’?

Haar antwoord is: ‘Niemand hoeft te denken dat hij of zij een nul is, ook al zit de wortel van de zonde in ons. We moeten verschil maken tussen ons religieus functioneren naar God toe, en het psychologisch functioneren (denken, voelen, willen) dat gezond of ongezond kan zijn. Uit onderzoek blijkt niet dat het reformatorisch mensbeeld direct invloed heeft op ongezond psychisch functioneren, zoals depressie. Het is wel andersom: als iemand psychisch ongezond is, gaat hij veroordelende boodschappen uit de preek of de Bijbel op zichzelf toepassen.’

Ook Calvijn en Ursinus onderscheiden verschillende aspecten van het mens-zijn, ontdekte Brons. ‘Calvijn onderscheidt hemelse en natuurlijke zaken. De hemelse gaven hebben wij verloren, die kunnen we alleen in Christus terugkrijgen. De natuurlijke zaken, verstand, oordeel en wil, zijn bedorven, maar er zijn wel vonkjes overgebleven van wat ooit goed was, zoals in kunst en wetenschap.’

Ursinus maakt onderscheid tussen natuurlijk goed, burgerlijk goed en geestelijk goed. ‘In dat laatste, naar God toe, is de mens totaal onbekwaam en onmachtig. Maar op andere terreinen kunnen ook onwedergeborenen erg bekwaam zijn.’

Het kruis

Niemand is waardeloos. Brons-van der Wekken noemt Psalm 8, waarmee ds. P.J. de Raaf de ochtend opende, treffend. ‘Wat is de mens, dat God aan hem denkt? Daarmee wordt de gevallen mens bedoeld. De Heere zoekt geen parels, maar zondige mensen. Wij moeten met onze unieke eigenschappen echter niet hetzelfde blijven. We zijn er niet, ook niet in de spreekkamer, als we zeggen: aanvaard jezelf en wees jezelf. Het Evangelie heeft juist de boodschap om veranderd te worden in het hart. Het moet langs het kruis, anders kun je de Heere niet bedoelen. Christus moet gestalte krijgen in ons. We moeten niet zelf schitteren, maar iets weerspiegelen van de Zon der gerechtigheid, van Wie God Zelf is. God wil in Christus Zijn beeld teruggeven. Wie wij zijn, is dan niet meer zo belangrijk’. Wel onwaardig, nooit waardeloos.

IND-beleid inzake bekeringen

Asieladvocaten spreken van een doorbraak in het beleid van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) over de geloofwaardigheid van de bekering van asielzoekers. Anderen zijn wat voorzichtiger in hun beoordeling of spreken van belangrijke winstpunten.

ds. W. Silfhout,
Veenendaal

Aanleiding om te spreken van een doorbraak in het asielbeleid is de uitspraak van de Raad van State in de zaak van een Iraanse asielzoekster die aangeeft dat zij en haar twee zonen niet kunnen terugkeren naar Iran, omdat ze zijn bekeerd tot het christendom. Eerder had de IND hun bekering niet geloofwaardig gevonden.

In een nieuwe asielprocedure gaven de Iraniërs aan dat er sprake is van 'geloofsgroei'. De IND moet nu opnieuw oordelen en inhoudelijk ingaan op hun verklaringen over geloofsgroei. Die geloofsgroei bestaat dan volgens de moeder daaruit dat zij wekelijks kerkdiensten bezoekt, evangelisatieactiviteiten verricht en meer kennis heeft van het christendom dan in de voorgaande asielprocedure. Ongetwijfeld zullen die zaken in de asielprocedure verder zijn uitgewerkt.

Geloofwaardig

De asielproblematiek is een probleem dat velen bezighoudt. Daarover kunnen vele vragen worden gesteld als: Moet Nederland nog meer asielzoekers opvangen? Krijgt de islam niet een te grote plaats in onze samenleving? Immers vele asielzoekers uit het Midden-Oosten zijn moslim. Moet er een rem komen op gezinshereniging? Een recent probleem doet zich voor omtrent Russische dienstweergaars.

Moeten wij hen met open armen ontvangen, terwijl er onder hen ook spionnen van Rusland kunnen schuilen?

Het zal voor de IND in het versplinterde kerkelijke landschap in Nederland niet meevallen om een oordeel te geven over de vraag of een bekering tot het christendom geloofwaardig is. Men zal daarbij moeten afgaan op wat asielzoekers zelf daarover zeggen en als feiten naar voren brengen. Het getuigenis van anderen zal daarbij een ondersteunende rol vervullen.

Augustinus

Augustinus heeft in een van zijn preken drie soorten vluchtelingen onderscheiden. Er zijn onrechtvaardigen die vluchten voor de rechtvaardigen, rechtvaardigen die vluchten voor de onrechtvaardigen en ten slotte onrechtvaardigen die vluchten voor de onrechtvaardigen.

Nu was Augustinus natuurlijk niet bekend met de islam. Hij kon over asielzoekers uit moslimlanden niets zeggen, want hij was al gestorven in 430, voordat Mohammed werd geboren, rond 570.

Ondanks het onderscheid dat Augustinus maakte, wees hij wel op de plicht van iedere priester om in naam van de christelijke naastenliefde een mens in nood te helpen. Vele asielzoekers waren in die tijd hun leven niet zeker. Hoe de toestand van een asielzoeker ook was, de te bieden

hulp moest gericht zijn op de mogelijkheid om boete te doen voor zijn zonde, berouw te tonen, en zo uiteindelijk verlossing te bereiken. Het asielbeleid was dus gericht op de oprechte bekering van de asielzoeker.

Deze criteria zeggen meer over de innerlijke gestalte van een asielzoeker dan die door de Iraanse moeder zijn genoemd. Hoewel van de IND niet kan worden gevraagd deze criteria te hanteren, gaat het daar wel om. Al zijn wij geen hartenkenner. God ziet het hart aan. Hij weet waar het ons, maar ook een asielzoeker om te doen is.

Onbegrip

Noties als: boete te doen voor de zonde, tonen van berouw en zo te komen tot verlossing, zullen in een samenleving die steeds verder seculariseert niet meer begrepen worden. Zelfs regelmatige kerkgang, het verrichten van evangelisatieactiviteiten en kennis van het christendom, worden door velen niet meer beschouwd als noodzakelijk voor ons persoonlijk en andermans heil en geestelijk welzijn, maar, zoals iemand opmerkte, als 'een hobby van een slinkende minderheid'.

Dan is het geen wonder als een van de 25 bekeringscoördinatoren van de IND het zich niet of nauwelijks kan voorstellen dat iemand christen wordt. Wie zal oprecht in staat zijn de motieven voor en het proces van bekering, de kennis van het geloof en de activiteiten die daarmee verband houden, die toetsingscriteria voor de bekeringscoördinatoren zijn, te beoordelen? Bovendien heeft bekering bij de IND een heel andere en bredere lading dan bij ons.

Het blijft lastig om te bepalen wat onder geloofsgroei moet worden verstaan. Dit blijft ongrijpbaar. Ook hier zal het Augustijnse onderscheid tussen 'rechtvaardigen' en 'onrechtvaardigen' voorkomen. Rechtvaardigen die oprecht kunnen spreken van hun geloof in Christus en daar hun leven ook naar willen richten en onrechtvaardigen die slechts gelegenheden christenen zijn.

Dat neemt niet weg dat zij die niet meer terug kunnen naar het land van herkomst, omdat ze daar vanwege hun overgang naar het christendom in de gevangenis terecht komen of zelfs met de dood worden bedreigd, een veilig thuis moeten kunnen krijgen in ons land. Tegelijk houdt dat ook in dat zij, die als een onrechtvaardige openbaar komen, moeten worden uitgewezen.

Burn-out

Linda de Wolf
toegepast
psycholoog
Stichting De
Vluchtheuvel

Burn-out is een term die iedereen kent en die vaak in de media terugkomt. Steeds meer mensen lijken hiermee te maken te krijgen. Een burn-out is niet niks vanwege de impact die het heeft en vooral vanwege de langdurigheid daarvan. Preventie en effectieve behandeling is daarom van groot belang.

De term burn-out wordt nogal eens losjes gebruikt. Het kan gaan over 'niet lekker in je vel zitten' tot thuis uitgeblust en emotioneel op de bank liggen. Het kan verwarrend zijn dat onder de noemer burn-out zowel milde klachten vallen als een ernstige stoornis waarbij werken niet meer mogelijk is. Een burn-out krijg je niet zomaar. Er is sprake van een langdurige periode met veel stress en te weinig mogelijkheden om te herstellen. De vermoeidheid gaat over in overspannenheid en uiteindelijk in een burn-out. In dit proces komt het gevoel van uitputting steeds meer op de voorgrond te staan: het gevoel je de dag door te moeten slepen, plotselinge huilbuien of boosheid en een hoofd dat het niet meer doet. Mensen willen wel, maar kunnen echt niet meer. Er treden geheugen- en concentratieproblemen op. Een boek lezen of naar een preek luisteren lukt niet meer. Dit leidt tot problemen op het werk en in de privé-sfeer. Men voelt zich meer en meer falen.

Als gevolg hiervan gaan mensen afstand nemen om zichzelf te beschermen. Ze kunnen wat onverschillig overkomen. Als deze klachten meer dan zes maanden aanwezig zijn, spreken we niet meer van overspanning maar van burn-out.

Mijn schuld?

De vraag die mensen veel bezighoudt, is: ligt het aan mij? Is het mijn schuld? Burn-out raken is een gevolg van een complex samenspel tussen werk- en privé-factoren en persoonlijkheidskenmerken. Mensen met een hoog verantwoordelijkheidsgevoel, de doorzetters, de perfectionisten en degenen die moeite hebben om hun grenzen aan te geven, lijken vatbaarder voor het ontwikkelen van een burn-out. Maar daarmee is een burn-out niet hun 'schuld'. Er spelen altijd factoren mee die werk- of privé-gerelateerd zijn. Er kan sprake zijn van overbelasting op het werk, een te hoge werkdruk, te weinig waardering of steun. Maar ook in

de privésfeer kan men overbelast raken door bijvoorbeeld relatieproblemen, ingewikkelde opvoedsituaties, mantelzorg, verlieservaringen of spanningen in de kerkelijk gemeente.

Professionele hulp

Ook De Vluchtheuvel signaleert een toename van cliënten met burn-outklachten. Vanuit een steunende en betrokken houding helpen wij onze cliënten eerst om de situatie te accepteren en gevoelens van schuld en schaamte los te laten. Een belangrijke vervolgstap is het hervinden van een balans in inspanning en ontspanning. Hiervoor is het nodig stresssignalen te gaan herkennen en tijd te nemen voor ontspanning. Daarna is er aandacht voor factoren die aan het ontwikkelen van een burn-out hebben bijgedragen. Hierbij wordt naar omgevings- en persoonlijkheidsfactoren gekeken. Bij De Vluchtheuvel wordt juist ook in deze fase gezocht naar Bijbelse antwoorden. Wat zegt de Bijbel over gezonde zelfzorg? Het kan helpen stil te staan bij wat de Heere Jezus Zelf zegt in Markus 6:31: 'En Hij zeide tot hen: Komt gijlieden in een woeste plaats hier alleen, en rust een weinig. Want er waren er velen die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten.' Wat later in het proces denken onze hulpverleners ook mee in het oppakken van taken en het re-integratieproces.

Burn-out voorkomen

Gezien de impact van burn-outklachten is het voorkomen hiervan enorm belangrijk. Wat kan daarbij helpen?

- Hersteltijd is het sleutelbegrip. Zoek naar rust en ontspanning na inspanning. Regelmatig korte pauzes nemen kan helpen de balans te herstellen.
- Een gezonde leefstijl met voldoende slaap, gezond eten en dagelijks naar buiten gaan om te bewegen maakt je weerbaarder tegen stress.
- Breng structuur aan in je werk en leven, geef prioriteit aan wat er echt toe doet en plan rustmomenten in.
- Accepteer dat je niet voor iedereen verantwoordelijk bent en stel grenzen. Durf een keer nee te zeggen.
- Neem signalen van uitputting serieus. Hoe eerder je actie onderneemt, hoe sneller je kunt herstellen. Kaart het aan bij de huisarts of je leidinggevende. Schroom niet om hulp te vragen.

Reacties:
acdeewolf@stichtingdevluchtheuvel.nl

Pastoraat in Nederland, Nigeria en Papoea

Op 20 september brachten de afgevaardigden van de zusterkerken die uit het zendingswerk zijn voortgekomen een bezoek aan de Theologische School in Rotterdam. Het ging om ds. N. Maling, ds. T. Kepno en ouderling A. Mirin uit Papoea en ds. J.A. Ebeke uit Nigeria. Ook was ds. N. Ude uit Nigeria uitgenodigd. Hij verbleef op dat moment in Nederland in verband met een medische ingreep.

F.M. van Grol,
voorlichter ZGG

De afgevaardigden, samen met enkele zendingsdeputaten en medewerkers van het zendingsbureau, worden hartelijk welkom geheten door de aanwezige docenten en studenten van de Theologische School. Ds. A. Schot opent met het zingen van Psalm 134:1-3 en gebed. Vervolgens worden de bezoekers uitgenodigd een les van ds. B. Labee bij te wonen. Ds. Labee geeft het vak pastoraat. Hij vertelt dat hij predikanten steeds meer gaat zien als 'huisverzorgers Gods': 'Predikanten zijn geen hulpverleners, maar herders die zorg dragen voor de kudde. Een predikant moet raad geven, troosten, bemoedigen en vrede stichten. Verder is het zijn taak om te onderwijzen en te vermanen. Hier ligt uiteindelijk de spits, want het pastoraat is ten diepste gericht op zondaren die behouden moeten worden.'

Herderskunst

Ds. Ebeke herkent wat ds. Labee zegt. In Nigeria is de praktijk echter weerbarstig. 'Als je in Nigeria als predikant bij iemand op bezoek gaat die ziek of arm is, wil men financiële hulp. Wanneer een kind geboren is, ga ik op bezoek, maar men verwacht geld van mij. Ik heb echter niet genoeg om altijd geld te geven. Pastorale bezoeken afleggen aan mensen in arm Afrika is misschien moeilijker dan hier.' Vervolgens richt hij zich tot de studenten: 'Het zou goed zijn als jullie een maand naar een arm gebied gaan om te zien hoe wij omgaan met prediking en pastoraat.'

Ds. Ude vraagt naar de pastorale begeleiding van de predikant: 'Ik ben zelf als dominee ook schaaap; wie zorgt er voor mij?'

Ds. Labee geeft aan dat volgens het gereformeerd kerkrecht de ouderlingen verantwoordelijk zijn voor de leer en het leven van de predikant. 'De praktijk leert dat dit echter niet altijd even stipt gebeurt. Soms vergeet een kerkenraad op huisbezoek te gaan bij zijn eigen predikant.'

Ds. Kepno: 'Ik geef ook pastoraat op onze Theologische School. Het vak pastoraat heet bij ons 'herderskunst'. Niet alle gemeenteleden verwachten een cadeau als we ze opzoeken. Sommigen wel. Om vrede te stichten gaan we met elkaar eten. Het is echter het belangrijkste dat mensen vrede met God hebben.'

Richard Baxter

Ds. Labee vertelt over Richard Baxter (1615-1691). Baxter nodigde elke week een gezin uit zijn gemeente uit om bij hem te eten en adviseerde zijn studenten dit ook te doen. Ds. Labee: 'Theologisch gezien

staan we niet in de lijn van Baxter, maar hij geeft goede adviezen aan predikanten, waarbij hij hen oproept om acht te nemen op zichzelf. Hij moedigt predikanten ook aan om de onbekeerden op te zoeken: 'Ieder ogenblik kan het vonnis van de veroordening worden voltrokken als er geen hulp komt opdagen.'

Dit is voor ds. Labee een eyeopener geweest. Hij werd naar zijn eerste gemeente gezonden met de woorden: 'Geef hun te eten.' De spits lag veel bij de mensen die de Heere ernstig zochten of al kenden. De woorden van Baxter hebben hem echter aangespoord om ook de onbekeerden op te zoeken.

Geestelijke band

Na afloop van de les en het broederlijke gesprek gebruikt het gezelschap met elkaar de maaltijd. Het is goed om elkaar te ontmoeten in de Theologische School. De culturele context is heel verschillend, maar er is een geestelijke band die de kerken verenigt. Guido de Brès verwoordde het als volgt: 'Ook mede is deze heilige Kerk niet gelegen, gebonden, of bepaald in een zekere plaats, of aan zekere personen, maar zij is verspreid en verstrooid door de gehele wereld; nochtans samengevoegd en verenigd zijnde met hart en wil in één zelfden Geest, door de kracht des geloofs' (NGB, art. 27).

Leren van elkaar

De kerken in Papoea en Nigeria zijn voortgekomen uit het zendingswerk van onze gemeenten. Beide kerken zijn inmiddels zelfstandig. We spreken dus niet meer over een moeder-dochterrelatie, maar over zusterkerken. Het bezoek aan de Theologische School heeft als doel om als kerken met elkaar na te denken over relevante thema's en van elkaar te leren.

Boekennieuws

Komen tot Christus; Bijbelse aspecten over de nodiging van het Evangelie

"Komen tot Christus; Bijbelse aspecten over de nodiging van het Evangelie", ds. R.A.M. Visser; uitg. Den Hertog; 159 blz., € 17,50.

Bunyan is ons in veel opzichten tot een gids. In het bijzonder geldt dat voor zijn "Christenreis". Minder bekend, maar ook richtinggevend is zijn boek over het komen tot Jezus Christus, een uitgewerkte verhandeling over Johannes 6:37. Ds. R.A.M. Visser sluit met de titel van zijn recente prekenbundel aan op dit pastorale boek van Bunyan. In de inleiding haalt hij Bunyan aan over dit komen als een 'uitgaan van onze geest tot Christus' en over hoe dit komen ontstaat, namelijk 'uit een diep besef van de volstreekte behoefte die de mens heeft om gerechtvaardigd en behouden te worden'. Langs deze Schriftuurlijk-bevindelijke lijn die Bunyan hier trekt, gaat onze broeder in een samenhangende serie preken in op verschillende Bijbelse aspecten van dit komen.

Het is een onderwerp dat bij velen leeft. Komen is een ander woord voor geloven, maar wat is dat komen, en hoe vindt dat plaats? Voor onze broeder is het nauw verbonden aan de prediking van wet en Evangelie. Dat blijkt al in de aansluiting die hij zoekt bij Bunyan. Evenals Bunyan schildert hij de verlorenheid van een leven zonder en tegen God en net als Bunyan vat hij de nodiging van het Evangelie als een welmenend aanbod op. Tegelijk laat hij voluit staan dat dit komen Gods genadewerk is.

Mensen worden in deze preken opgezocht in de ellendige situatie

waarin ze zich bevinden. Zo zegt hij van de bloedvloeiende vrouw: 'Trekken liefde overwint de vrees. En daarom kan ze niet anders meer dan kómen, vrezend en bevend. Hoe je dat moet zien? Heel eenvoudig; het komen tot Christus gaat gepaard met een diep ontzag voor Gods majesteit en heiligheid. Dan voel je van binnen: ik heb dat niet verdiend, ik ben dat zo onwaardig! Wat een groot wonder, genade van God voor zo iemand als ik!'

Deze preken zijn gunnend en onderwijzend van toon. Ze kenmerken zich door een zorgvuldige en tekstgebonden opbouw. Het taalgebruik is helder en met een eigen toon. De korte en duidelijke zinnen maken de preken toegankelijk voor veel leeftijden. Van harte aanbevolen voor persoonlijk gebruik en voor de leesdiensten.

ds. H. Brons, Moerkapelle

"De levenslast verlicht", H.M. Lobbezoo; uitg. Gereformeerde Bijbelstichting; 99 blz., € 12,50

De levenslast verlicht

Aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaar; of zo wij zeer sterk zijn, tachtig jaar; en het uitnemendste van die is moeite en verdriet; want het wordt snel afgesneden, en wij vliegen daarheen' (Ps. 90:10). Deze boodschap klinkt ook duidelijk door in de nieuwe pennenvrucht van H.M. Lobbezoo, onze broeder uit Werkendam die werkzaam is als pastoraal werker bij Cedrah. Hij schreef het in opdracht van de Gereformeerde Bijbelstichting, vooral voor onze ouderen van wie de krachten en de gedachten verminderen. De auteur wil in alle zorgen en tegenslagen een weg wijzen, zoals Petrus in zijn brief: 'Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u' (1 Petr. 5:7).

Dertig personen uit de Bijbel worden in dit boek eenvoudig en helder beschreven. Telkens is er een Bijbelgedeelte, een toepasselijke psalm en een korte overdenking. We ontmoeten bekende en onbekende mensen. We lezen bij voorbeeld over Sara (een bejaarde vrouw), Kaleb (een krachtig man), Barzillai (een wijze tachtigjarige), Aquila en Priscilla (een onderwijzend echtpaar), Mnason (een oude discipel), Loïs (een gelovige grootmoeder) en Anna (een verheugde weduwe). Van Anna lezen we dat ze mag 'buigen onder Gods slaande hand. Het verdriet verbittert niet, maar verbindt aan God. Het doet niet de vuisten ballen, maar de handen vouwen. De band aan de dienst des Heeren wordt al maar sterker. Wat is dat een genadevoorrecht. Vast krijgt Anna bij het ouder worden ongemakken en gebreken. Ze komt steeds dichter

bij haar sterfdag. En komt het graf ook voor ons niet haastig dichterbij? Maar o wonder! Er mag een dag van heerlijk welbehagen aanbreken. Een groot uitzien in het leven van Anna wordt vervuld. Ze mag de Christus des Heeren zien. In de weg van Gods inzettingen heeft ze Hem mogen ontmoeten. Haar mond vloeit over van Gods eer. En nu kan ze wel getroost sterven. Het is om jaloers op te worden' (blz. 67). Elk van deze personen heeft op zijn of haar levensweg moeiten, zorg en verdriet ervaren. Maar de HEERE heeft hun levenslast verlicht en hun kruisweg geheiligd. Zij mochten in de grootste smarten ervaren: 'Tref iemand druk, Hij wil de druk verlichten en hart en mond vervullen met Zijn vreugd' (Ps.103:3).

De HEERE, Die een Toevlucht wil zijn van geslacht tot geslacht, mocht het lezen en overdenken tot eeuwige zegen stellen. Deze uitgave bevat mooie illustraties van de bekende Adri Burghout.

ds. M. Karens, Middelburg

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen

te Goudswaard,
ds. J. de Kok te Westkapelle;
te Katwijk aan Zee,
ds. C. Sonneveld te Alblasterdam.

Bedankt

voor Ermelo,
ds. H.J. Agteresch te Werkendam;
voor Rijssen-Noord,
ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom.

AANGEPASTE DIENST BODEGRAVEN

Op zaterdag 22 oktober (15.30 uur) wordt in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Bodegraven een aangepaste kerkdienst gehouden voor mensen met een verstandelijke beperking. Student A.E. Brijder gaat voor. Iedereen is welkom.

UITZENDDIENST FAMILIE P. HOUT

Op 25 oktober (19.30 uur) vindt de uitzending plaats van de familie P. Hout. Peter Hout is door ZGG benoemd als evangelist in Albanië. De uitzenddienst wordt gehouden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Elspeet en wordt geleid door ds. G. van Manen. Ds. P.D. den Haan, secretaris van het deputaatschap, verricht de uitzending.

ENGELSTALIGE DIENST DORDRECHT

Op zondag 16 oktober (13.45 uur) is er in de Julianakerk in Dordrecht (Mauritsweg 286) een Engelstalige kerkdienst waarin ds. M.H. Schot voorgaat. Deze dienst heeft als doel om Engelstaligen met het Evangelie in aanraking te brengen. Iedereen is welkom. Weet u mensen die u kunt uitnodigen? Door samen met uw gast(en) deze dienst te bezoeken kan de drempel wat verlaagd worden. We hopen op een goede opkomst van zowel Nederlands- als Engelstaligen.

Evangelisatiecommissie Dordrecht

VERSLAG VERGADERING CLASSIS GOES OP 19 SEPTEMBER 2022

Ds. S. Maljaars opent namens de roepende kerk Kamperland de vergadering op de gebruikelijke wijze. Hij memoreert diverse jubilea, alsmede het afscheid of het overlijden van (oud-)ambtsdragers, die soms vele jaren de gemeenten hebben gediend. Volgens de lastbrieven zijn alle gemeenten vertegenwoordigd en is de vergadering wettig bijeen. Het moderamen wordt als volgt samengesteld: ds. L. van der Kuijl, preses; ds. S. Maljaars, assessor-preses; ds. P.C. Vlot, assessor; oud. M. Blankenstijn, quaestor; oud. P. van Vijven, scriba. Zowel de ambtsgeheime als de verkorte versie van de notulen van de classisvergadering van 29 januari 2022 worden vastgesteld en ondertekend. Over het verslag van de classis contracta van 28 april, die is gehouden in verband met het vertrek van ds. D. de Wit naar Kesteren, zijn geen vragen.

Onder meer de volgende stukken zijn ingekomen en behandeld:

Een verzoek van het Deputaatschap Kerkrecht in verband met een te ontwikkelen handreiking voor de Voorbereidingscommissie Appelzaken (VCA) is doorgestuurd naar de secretaris van de VCA. Eventuele aandachtspunten zullen door de VCA rechtstreeks naar het Deputaatschap Kerkrecht worden gestuurd.

De jaarverslagen en financiële verslagen over 2019/2020 en 2020/2021 van de Provinciaal interkerkelijke commissie (PIC) worden besproken.

Er ligt een verzoek van de Classicale Evangelisatiecommissie (CEC) om de benoeming van twee nieuwe leden te bekrachtigen. De classis stemt hiermee in. De classis stemt in met een verzoek van de Voorbereidingscommissie Appelzaken om ds. L. van der Kuijl als tweede secundus voor de predikanten te benoemen.

De classis stelt het jaarverslag over 2021 en de begroting over 2022 van het Kerkelijk Nieuws van de classes Goes en Tholen vast. Op de vraag of de abonnementsprijs van het Kerkelijk Nieuws wordt verhoogd als gevolg van de stijging van de papierprijzen, antwoordt de voorzitter van de financiële commissie dat het eigen vermogen groot genoeg is om de abonnementsprijs op het huidige niveau te houden.

De classis gaat akkoord met een enigszins gewijzigde verdeling van de consulentschappen in verband met het vertrek van ds. De Wit. Een ingediend appelschrift wordt behandeld in aanwezigheid van alleen ambtsdragers.

In de rondvraag wordt gevraagd of er door de classis een of meer ambtsdragersbijeenkomsten belegd kunnen worden over het thema 'catechisatie'. Het Centrum voor godsdienstonderwijs kan dit verzorgen. De classisscriba zal onderzoeken of daar bij de kerkenraden behoefte aan is. De volgende classisvergadering is op 18 januari 2023 in Goes. Kortgene is de roepende kerk.

Censuur naar artikel 43 DKO is niet nodig. De vergadering is op broederlijke wijze verlopen.

Ouderling E.W. Timmerman van de roepende kerk sluit de vergadering op de

gebruikelijke wijze, waarna de preses de vergadering besluit.
P. van Vijven, scriba

VERSLAG VERGADERING CLASSIS ROTTERDAM 9 SEPTEMBER 2022

Ds. M. Joosse opent namens de roepende kerk op de gebruikelijke wijze en spreekt hartelijke woorden bij rouw, afscheid en jubilea. Het moderamen wordt als volgt samengesteld: bij toerbeurt preses ds. M. Joosse; eerste assessor ds. G.J. Baan; tweede assessor ouderling M. Bal; quaestor ouderling M.J. de Vries en scriba ouderling K. Bel.

Naar aanleiding van een vraag over de gehouden ambtsdragersbijeenkomst met het thema 'de nood der tijden' wordt besloten een bidstond te beleggen voor de gemeenten.

Door het vertrek van enkele ambtsdragers uit de classis Rotterdam worden nieuwe benoemingen gedaan. Diaken C.J. Hoekman wordt benoemd in de commissie voor het beleggen van ambtsdragersbijeenkomsten. Diaken J.W. van der Ham wordt in de commissie Voorbereiding Appelzaken benoemd.

De huidige scriba acht na 25 jaar de tijd gekomen om het classis-scribaat over te dragen aan een opvolger. Het moderamen stelt ouderling L. de Raaf voor als nieuwe classisscriba. Deze wordt bij

acclamatie benoemd per 1 januari 2023. De toegezegde steun aan kleiner wordende gemeenten wordt toegelicht. Er wordt al gebruik van gemaakt bij leesdiensten.

Een gemeente spreekt haar zorgen uit over het gebruik van de algemene ruimte van een ouderenvoorziening. Er zal een gesprek worden belegd met Cedrah. De Classicale Evangelisatie Commissie (CEC) meldt dat M. Rozema is aangesteld als evangelist van 'In de Gouwstraat'. Hij begint zijn werkzaamheden op 7 november 2022. De classis neemt dankbaar kennis van dit bericht.

Er worden zorgen geuit over de jaaropening van een Wartburg locatie. Individuele gemeenten zullen naar de Raad van Bestuur reageren.

Ouderling M. Bal eindigt de vergadering.
K. Bel, scriba

Berichten

DANK UIT LEEUWARDEN

Ook dit jaar mochten we vele giften ontvangen voor het evangelisatiewerk in Friesland.

Per bank, via de QR-code en in de collectezak, ook mochten we enveloppen met inhoud ontvangen. We willen alle gevers hartelijk bedanken voor hun gift en betrokkenheid op de post Achter de Hoven te Leeuwarden. Dankzij uw steun in gebed en giften kunnen we blijven evangeliseren in Leeuwarden.

Evangelist S. de Visser,
evangelisatiepost Leeuwarden

THEMAOCHTEND ISRAËL

Het Deputaatschap voor Israël organiseert op 29 oktober een themaochtend over het onderwerp: 'Het oude verbond was goed, het nieuwe is beter'. Ds. A. Schot zal de verbinding leggen met de vorige themaochtend over dit onderwerp en vervolgens spreken over de plaats van Israël in het nieuwe verbond en de betekenis daarvan voor de Evangelieverkondiging onder het Joodse volk. Ds. D. de Wit spreekt over het zogenaamde nieuwe perspectief op Paulus. Vanuit de Galatenbrief zal het kinschap van Israël

en de plaats van de ceremoniën naar voren komen. Locatie: Bethlehemkerk, Woerden (Oudelandseweg 50). Aanvang 10.00 uur. Na afloop is er een gratis lunch; toegang vrij, er wordt gecollecteerd. We zien uw aanmelding (i.v.m. catering) graag tegemoet via www.themaochtend.nl of via tel. 0348-489929.

IDENTITEITSGROEP DE VLUCHTHEUVEL

Wil je graag minder onzeker zijn? Je emoties beter kunnen uiten? Minder bezig zijn met negatieve gedachten? Welkom bij onze Identiteitsgroep (ID-groep) in Hoevelaken. Start is op 4 november. Meer informatie: www.stichtingdevluchtheuvel.nl of tel. 0113-213098.

ZANGAVONDEN

Dordrecht - Grote Kerk, zat. 29 okt., 19.00 uur, psalmzangavond t.b.v. Stichting Bethlehem (zendingsgebied Geref. Gemeenten in Ned.), m.m.v. ds. C. Sonneveld (meditatie) en ds. J.A. Weststrate (over Stichting Bethlehem), bovenstemgroepen uit Hardinxveld-Giessendam, Waddinxveen en Bommelerwaard, Martin Weststrate, orgel; toegang vrij.
Geldermalsen - Bethelkerk, Laan van

Leeuwenstein 10, zat. 15 okt., 19.00 uur, samenzangavond met organist Pieter Heykoop en samengesteld Ensemble Parlando o.l.v. Leander van der Steen; collecte voor onderwijsproject van Bijzondere Noden in Pakistan.

Middelburg-Zuid - Zuiderkerk, vr. 14 okt., 19.30 uur, psalmzangavond met bovenstem m.m.v. mannenkoor Elim o.l.v. Joos van Belzen, Cees van der Hart, orgel; opening ds. M. Boersma; collecte voor nieuwbouw van de Geref. Gemeente in Nieuwdorp.

Oud-Beijerland - kerkgebouw Geref. Gemeente, zat. 15 okt., 19.30 uur, psalmzangavond.

Yerseke - kerkgebouw Geref. Gemeente, zat. 22 okt., 19.30 uur, mannenkoor De Lofzang o.l.v. Dinant Struik, mannenkoor Jeduthun o.l.v. Bram Bout, mannenkoor Ethan o.l.v. Job Oostdijk; leiding oud. P. van Vijven; collecte voor evangelisatiepost Merksem.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Kerkdiensten

ZONDAG 16 OKTOBER 2022

Aagtekerke 9.30 uur ds. J.B. Zippro en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Aalst 14.30 uur ds. C. Hogchem; Alblasserdam 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Amsterdam 15.00 uur ds. H. Brons; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Barendrecht 10.00 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 uur ds. G.J. van Aalst en 15.00 uur ds. W. Visscher; Berkenwoude 19.00 uur stud. J.J. Hoogerbrug; Bodegraven 19.00 uur ds. G.J. Baan; Boskoop 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. P.J. de Raaf; Burgh-Haamstede 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Capelle aan den IJssel-Middelwatering 18.30 uur (H.D.) ds. M. Joosse; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 10.00 en 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Den Haag 10.00 uur ds. P. Mulder en 14.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Deventer 19.00 uur ds. J.B. Huisman; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 (Dovendienst) en 15.00 uur (Dovendienst) ds. M. Karens; Dordrecht 10.00 en 16.45 uur ds. D.W. Tuinier en 13.45 uur (Engelstalige dienst) ds. M.H. Schot; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. J.B. Huisman; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. S.W. Janse; Enter 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Ermelo 18.30 uur (H.D.) ds. A. Schot; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. M.H. Schot; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. J.W. Verweij; Groningen 15.30 uur ds. W.A. Zondag; Hardinxveld-Giessendam 18.00 uur stud. A.E. Brijder; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 uur ds. A.T. Huijser en 16.30 uur ds. W.J. Karels; Herkingen 18.00 uur ds. C. Harinck; Hilversum 10.00 en 17.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Hoofddorp 18.30 uur ds. H.A. van Zetten; Hoogeveen 19.00 uur ds. A. Verschuure; Kampen 9.30 en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Kamperland 14.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Kapelle-Biezeling 10.00 en 16.30 uur ds. J. IJsselstein; Katwijk aan Zee 18.30 uur ds. P. Mulder; Kesteren 12.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Klaaswaal 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Kootwijkerbroek 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.00 uur ds. G.J. Baan; Krabbendijke 9.30 (H.A.) en

18.30 uur ds. P.C. Vlot; Krimpen aan den IJssel 18.00 uur (H.D.) ds. H.E.P. Fortuijn; Kruiningen 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. G. Hoogerland; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. M.G. van Middendorp; Leiderdorp 10.00 uur ds. H.A. van Zetten en 16.00 uur ds. P. Mulder; Lelystad 9.30 en 18.00 uur stud. J. Janse; Lisse 16.00 uur ds. H.A. van Zetten; Marknesse 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. A. Verschuure; Meeuwen 18.30 uur ds. A.T. Huijser; Meliskerke 9.30 uur ds. J.J. Tanis en 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. M. Boersma; Mijdrecht 10.00 en 15.30 uur stud. J.C. Kriekaart; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. H. Brons; Naaldwijk 16.00 uur ds. G.J. van Aalst; Nieuwdorp 9.30 en 14.00 uur stud. J.M. Evers; Nieuwe-Tonge 15.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Nieuwer Ter Aa 19.00 uur stud. J.C. Kriekaart; Nieuwerkerk 9.30 uur ds. C. Harinck en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Nijkerk 9.30 uur ds. A.A. Brugge en 14.30 uur ds. G. van Manen; Nunspeet 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. A. Schot; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. Beens en 14.30 uur ds. M. Blok; Oostkapelle 16.30 uur stud. J.M. Evers; Opheusden 9.30 (H.D.) en 15.30 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Oude-Tonge 15.30 uur ds. J. Beens; Oudemirdum 14.30 uur stud. J. Janse; Poederloijen 14.30 uur ds. F. Mulder; Poortugaal 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Poortvliet 14.30 uur ds. G.J.N. Moens; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. D.W. Tuinier; Rijssen-Noord 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 14.30 uur ds. A.P. Baaijens en 18.00 uur ds. J.J. Tanis; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 en 15.30 uur stud. A.E. Brijder; Rotterdam-Centrum 10.00 en 18.00 uur stud. R.T. Michielse; Rotterdam-IJsselmonde 15.00 uur stud. R.T. Michielse; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. J. Schipper; Sint Annaland 14.30 uur ds. K. Boeder; Sliedrecht 9.00 uur ds. W.J. Karels en 16.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 19.00 uur ds. W. Visscher; Sprang-Capelle 9.30 en 15.00 uur stud. J.J. Hoogerbrug; Terneuzen 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Tholen 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Tricht-Geldermalsen 15.30 uur ds. G. Pater; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. A.J. de Waard; Veen 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 (H.A.) en

19.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 15.00 uur ds. C.J. Meeuse; Vlissingen 18.30 uur ds. J.B. Zippro; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. L. van der Kuijl; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. G. Pater; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Wierden 14.00 en 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Woerden 15.30 uur ds. H. van der Heiden; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. L. van der Kuijl; Yerseke 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. W. Silfhout; Zoetermeer 10.00 uur (H.D.) ds. W. Visscher en 19.00 uur ds. M.H. Schot; Zwijndrecht 9.30 en 16.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 15.00 uur ds. A. Schreuder.

DINSDAG 18 OKTOBER 2022

Dirksland 19.30 uur ds. K. Boeder; Ede 19.30 uur ds. J.B. Huisman; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. M.T. Al-Chalabi.

WOENSDAG 19 OKTOBER 2022

Berkenwoude 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; Dordrecht 19.45 uur ds. W.A. Zondag; Elspeet 19.30 uur ds. G. van Manen; Gouda 19.30 uur ds. K. Boeder; Hoogeveen 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. J. Schipper; Krabbendijke 19.30 uur ds. C. Sonneveld; Kruiningen 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Leiderdorp 19.30 uur ds. P. Mulder; Marknesse 19.30 uur ds. M. Joosse; Meeuwen 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Opheusden 19.30 uur ds. W. Mouw; Poortugaal 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Rhenen 19.30 uur ds. F. Mulder; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. A. Verschuure; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G. Pater; Scherpenisse 19.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Scherpenzeel 19.30 uur (voor de zending) ds. S. Maljaars; Sliedrecht 19.45 uur ds. A.T. Huijser; Soest 19.30 uur ds. D. de Wit; Veen 19.30 uur ds. E. Bakker; Westzaan 19.30 uur ds. A.A. Brugge; Woerden 19.30 uur ds. M. Karens; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Zoetermeer 19.30 uur ds. C. Hogchem; Zwolle 19.30 uur ds. J. van Laar.

DONDERDAG 20 OKTOBER 2022

Bodegraven 19.30 uur ds. W. Visscher; Capelle aan den IJssel-Middelwatering 14.00 uur (huw.bev.) ds. W. Silfhout; Goes 13.00 uur (huw.bev.) ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Hoofddorp 19.45 uur ds. J. van Rijswijk; Kamperland 19.30 uur ds. A. Verschuure; Kootwijkerbroek 19.30 uur ds. G. Beens; Krimpen aan den IJssel 19.45 uur ds. H. van der Heiden; Middelharnis 19.30 uur stud. J.J. Hoogerbrug; Naaldwijk 19.45 uur ds. M. Blok; Nieuwerkerk 19.30 uur ds. J. Beens;

Oosterend (Texel) 19.00 uur stud. J.M. Evers;
Oude-Tonge 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer;
Stolwijk 19.30 uur ds. G. Pater.

VRIJDAG 21 OKTOBER 2022

Krabbendijke 14.30 uur (huw.bev.) ds. P.C.
Vlot; Urk 15.00 uur (huw.bev.) ds. A.J. de
Waard.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 16 OKTOBER 2022

Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en
16.30 uur (Bijbeluur) evang. M. Vos; Emmen
(Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C.
van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven
2c) 9.30 en 12.00 uur (Bijbeluur) evang. S. de
Visser; Tilburg (Offenbachstraat 105) 16.00
uur evang. H.J. van den Boogaart.

EVANGELISATIEPOSTEN

Alkmaar

Evangelisatiepost 'Bij de Bron', Willem
Buytewechstraat 2, 1816 GJ Alkmaar.
Voor samenkomst en opgave zie onze
website. De inloop is geopend op zaterdag
van 11.00-15.00 uur.
Wilt u meer weten over ons werk? Kijk dan
op onze website www.bijdebronalkmaar.nl of
neem contact op met de evangelist J. Geerts,
jan@bijdebronalkmaar.nl / 06 15954135.
Voor actuele informatie of bezoek,
bezoek dan eerst onze website.

Amsterdam

Evangelist M. Vos. Evangelisatiepost
'Bij Simon de Looier', Looiersgracht 70-72,
1016 VT Amsterdam.
Tel. (020) 6227742 / 06 38327638.
Website: www.bijsimondelooier.nl
Informatie: amsterdam@bijbelcentrum.nl
Samenkomst op zondagmorgen om 10.30
uur, zondagmiddag een Bijbeluur om 16.30
uur.
U bent hartelijk welkom in onze
evangelisatiepost.
Openingstijden inloop: dinsdag, woensdag,
vrijdag en zaterdag 10.00-12.00 en 12.30-
15.30 uur.
Verenigingen en kerkenraden kunnen bij
ons boeken kopen. U steunt daarmee het
evangelisatiewerk in Amsterdam. Voor
informatie en bestellingen:

Mevr. A.G. Aangeenbrug-Westerink:
boeken@bijsimondelooier.nl

Breda

Inloopcentrum 'De Lichtboei', Vriesdongen 1,
Breda.
Contactadres: info@inloopdelichtboei.nl
Openingstijden: dinsdag en zaterdag 10.00-
12.30 uur.
Zondagse samenkomst op de 1e en 3e
(eventueel de 5e) zondag van de maand om
10.30 uur.
Bijbeluurtje met lunch iedere 2e en 4e
zondag van de maand om 10.30 uur
Voor actuele informatie: www.inloopdelichtboei.nl

Emmen

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw
Prinsesselaan 6-I te Emmen.
Samenkomsten iedere zondag om 9.30 en
15.30 uur. Voor vakantiegasten geldt: van
harte welkom!
Kringloopwinkel en Activiteitencentrum
'Bij de Tijd', Hoofdstraat 88, 7811 ES Emmen.
Openingstijden: Elke dinsdag, woensdag,
vrijdag en zaterdag van 10.30-16.00 uur en
elke donderdag van 13.00-16.00 uur.
Tel. (0591) 653517, www.bijdetijdemmen.nl
Coördinator: Geert Baan; coördinator@bijdetijdemmen.nl, 06 14691696.

Leeuwarden

Evangelist S. de Visser; Kerkgebouw Achter
de Hoven 2-c te Leeuwarden.
Samenkomsten 9.30 en 16.00 uur.
Bijbeluurtje 12.00 uur.
De diensten zijn vrij toegankelijk.
De inloop is geopend op vrijdag en zaterdag
van 11.00-15.00 uur.
Heeft u zin in een wandeling door
Leeuwarden? Een wandelroute kunt u
afhalen tijdens de openingstijden van de
Inloop tegen een kleine vergoeding. Van
harte welkom!
Overige informatie kunt u vinden op de
website: www.inloophuisachterdehoven.nl.
Een gift is welkom op rekeningnummer NL79
RABO 0159 3425 70 t.n.v. Deputaatschap
voor Evangelisatie.

Merksem

Evangelist A. van Setten; protestants

centrum 'De Bron', Jaak de Boeckstraat 21-23;
samenkomsten iedere zondag om 10.00 en
16.30 uur.

Voor de openingstijden van De Bron op
maandag t/m zaterdag verwijzen we u graag
naar onze website: www.indebron.be

Rotterdam

Inloop- en Bijbelcentrum 'In de Gouwstraat',
Gouwstraat 36-b, Rotterdam-Charlois.
Kom eens langs, u bent hartelijk welkom.
De inloop is geopend op dinsdagmorgen,
donderdagmorgen en vrijdagmorgen tussen
10.00 en 12.45 uur en zaterdagmiddag tussen
13.30 en 15.30 uur. Ook de 'Inloopwinkel' in de
Gouwstraat is geopend, op woensdag van
12.30-15.00 uur en op vrijdag van 15.00-20.00
uur. Van harte welkom!

Scheveningen

Christelijk centrum 'Het Kompas
Scheveningen', Keizerstraat 177,
Scheveningen. Van harte welkom tijdens de
inloopmomenten op woensdag 10.30-12.30
uur, donderdag 13.00-15.30 uur, vrijdag 13.30-
15.30 uur en zaterdag van 10.30-14.30 uur of
breng een bezoekje aan de kringloopwinkel
die geopend is op donderdag van 13.00-15.30
uur en zaterdag van 10.30-14.30 uur. U bent
van harte welkom! Nadere informatie vindt u
op de website www.kompasscheveningen.nl

Tilburg

Evangelist H.J. van den Boogaart;
Kerkruimte: Offenbachstraat 105,
5011 EH Tilburg.
Samenkomsten iedere zondag om 10.00 en
16.00 uur.
In Het Kruispunt worden de zondagse
samenkomsten en andere activiteiten
gehouden. Zie voor info en openingstijden:
www.kruispunttilburg.nl

Utrecht/Leidsche Rijn

Bijbelcentrum 'De Hoeksteen',
Monarchvinderlaan 200, Utrecht
Wilt u meer weten over ons werk in de
Utrechtse wijk Leidsche Rijn? Kijk dan
eens op onze website www.hoeksteen-leidscherijn.nl of neem contact op
met de veldwerker dhr. J. Hakkenberg,
j.hakkenberg@hoeksteen-leidscherijn.nl

Advertenties

**Te huur aangeboden: 1 persoons
appartement**, voor jonge, werkende
vrouw in het buitengebied van Lunteren
(De Valk). rosalynn@solcon.nl

Uit herdruk, zeer gewaardeerd **dagboek
Morgengedachten**, O. Winslow.
Ook nog leverbaar: **Avondgedachten**
www.ramshoorn.nl

Laatste preken van JC Philpot dl 1-5 à €10,-.
Preken van John Kershaw dl1+2 €25,-.
William Gadsby dl 1-3 à €10,-.
078-6933783 Luisterpreken: hetbraambos.nl

AANBIEDING:

Verhuur uw vakantiewoning op
www.mijnvakantiestek.nl
voor € 69,00 per jaar.
Nu plaatsen, loopt abonnement
tot 1-1-2024

D.V. vrijdag 21 oktober om 19.30 uur in de Grote kerk Harderwijk, Kerkplein 1. CD-presentatieconcert door Projectkoor Bethlehem o.l.v. Hanna Jonkers, m.m.v. o.a. Hugo van der Meij (orgel), Laurène Fierens (piano). Opening en sluiting: Ds. D.E. van de Kieft. Gastspreker: M.M.J. Weststrate. Op deze avond wordt de nieuwe CD 'Hoor ons & Help ons' verkocht, naast andere producten van Stichting Bethlehem, pinnen mogelijk. Gratis toegang, collecte. Van harte welkom!

Ds. C. van Ruitenburg:
Lofzangen Sions
3 preken Advent en Kerst € 10,90

Ook nog leverbaar van ds. C. van Ruitenburg:
Lelie onder de doornen € 12,50

Een uitgave van:
 Van Velzen bv, Krabbendijke
Ook verkrijgbaar bij uw boekhandel

Voorraad Deals Nieuwe Orgels!
Grote collectie en direct leverbaar.

Bezoek onze ruime showroom op afspraak.
Bel 06 - 15 295 240

Orgelcentrum Het Binnenveld
Friesesteeg 56, Rhenen, tel. 0317-612010

www.orgelcentrum.nl

 VAN DER WILT
RAAMDECORATIE

UW ADVISEUR AAN HUIS

☎ 06 - 36 29 43 14
🌐 wiltraamdecoratie.nl

 De Schutse
Ding wat er niet toe doet!

Word vrijwilliger bij De Schutse
Wilt u iets betekenen voor mensen met een beperking? Als vrijwilliger bij De Schutse bent u een belangrijke aanvulling in de zorg en ondersteuning die bewoners en deelnemers krijgen. We komen op dit moment vooral graag in contact met

VERVOERSVRIJWILLIGERS
Wilt u zich liever op een andere manier inzetten? Dan hebben we ook andere opties.

Wilt u meer informatie?
Bel/app dan naar 06 - 499 89 668 of scan onderstaande QR code om gelijk een whatsapp gesprek te starten.

Mailen kan naar vrijwilligers@deschutse.nu

 HUIB RUIJGROK
ERFRECHT & NALATENSCHAPPEN

Juridisch advies en administratieve en praktische hulp bij:

- nalatenschappen
- testamenten
- erfbelasting
- executele en conflictbemiddeling

Burg. Houtkoperweg 7 4033 BJ Lienden
T 0344 745 104 M 06 19452290
info@huibruijgrok.nl www.huibruijgrok.nl

→ Psychosociale & psychologische hulpverlening
→ Huwelijk & relaties
→ Seksuologische hulpverlening
→ Toerusting & preventie
→ Gastopvang
→ Schoolmaatschappelijk werk
→ Hulp bij gameverslaving
→ Mediation & coaching

Het bieden van professionele, psychosociale hulp bij al jouw levens- en gezinsvragen, dat is onze missie. En altijd vanuit een heldere, christelijke identiteit.

De Vluchtheuvel biedt meer!

W stichtingdevluchtheuvel.nl • T 0113 - 213 098

 De Vluchtheuvel
Christelijke psychosociale hulpverlening

Amersfoort
Sint Joriskerk
DV zaterdag 22 oktober
Aanvang: 19:30 uur
Leiding: Ds. W. Visscher
Orgel: Huig van der Knijff
Toegang gratis
Er is een collecte

Ben je creatief? Heb je affiniteit met dieren? Kom je jouw talent inzetten op onze zorgboerderij?

Ons team van Zorgboerderij d'Boerenkiel is op zoek naar een

Fulltime begeleider (m/v)

Wil je omscholen en/of BBL? Vraag naar de mogelijkheden.

www.boerenkiel@boerenkielwarmte.nl

PSALMZANGAVOND
MIDDELBURG NIEUWE KERK
Onder Den Toren 1

Zaterdag
22 oktober 2022
19.30 uur

Martin Mans orgel
Benjamin Simons solist
Ds. A. Simons meditatie

PSALMEN OP HELE NOTEN

Collecte Commissie Boaz

Toegang € 5,- (t/m 12 jaar gratis)

TOEGANGSBEWIJZEN, DONATIES EN MEEKIJKEN
www.muziekvoorelkaar.nl/middelburg

Julia's
baby- en kinderkleding

Webshop: www.juliaskleding.nl
Bij ons bent u aan het juiste adres voor jongens- en meisjeskleding, beenmode en leuke accessoires.

Onze maten gaan vanaf 44 t/m 176.
Op zoek naar iets specifiefs?
Bel / App dan naar 0342 701 520 of mail naar info@juliaskleding.nl

 FamilyStream

Geliefde samenzang

v.a. € 9,99 p/m

- ruime keuze met meer dan 4.000 albums
- muziek én vertellingen
- altijd en overal luisteren
- ook offline gebruiken

WWW.FAMILYSTREAM.COM

Jonge alleenstaande vrouw zoekt wegens omstandigheden z.s.m. **woonruimte in Barneveld of omgeving**. Reacties naar 06-14465052.

Reformatische Psychologenpraktijk Nederland biedt identiteit bewuste behandeling en begeleiding aan volwassenen, jongeren en kinderen met psychosociale en psychologische vragen en problemen.

Tevens voor mediation, conflictantering, assessments, coaching en zakelijke advisering.

Drs. J.C. de Jonge en mw. drs. M.J. de Jonge - Brouwer.

 44 R I-straat 2, 4051 AR Ochten
Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasserdam
0344 - 667042 of info@rpnederland.nl

www.rpnederland.nl

Predik het Woord - levensbeschrijving van ds. W. Hage, nu van € 22,50 voor maar € 9,99. Actie geldig tot 31 december 2022 - daarna € 12,99. Te bestellen op www.deboekenhoeve.nl Tel. 06-28584118

 **PROBLEMEN MET
VERSLAVING?**

Wacht niet langer!
Er is hulp!

Voor jou en jouw naaste(n).
Met oog en hart voor identiteit.

085 - 0601964 www.addisa.nl

 VAN MANEN
kerkinterieurs

WWW.KERKINTERIEURS.NL

POSITIONS AVAILABLE

Educating Youth for Christian Living

For the next few years, we expect an **URGENT NEED** for teachers, both in elementary and secondary.

Mount Cheam Christian School is connected to the Reformed Congregation in North America (RCNA), which is affiliated with the Gereformeerde Gemeente in Nederland. Our school is located between the mountains of the Fraser Valley in beautiful British Columbia, Canada. Currently, 370 students Kindergarten to Grade 12 (aged 5 to 18) attend our school.

Due to the consistent growth of our church and school community, we would like to connect with teachers that are willing to provide education based on the infallible and unchangeable truth of God's Word (King James Version), as expressed in the Three Forms of Unity, established by the Synod of Dort (1618-1619).

Inquiries: Mr. Jan Neels (Principal) - jneels@mccs.ca
Send resume + cover letter to:
Mr. Jan Neels - jneels@mccs.ca
Mr. Toby De Rover - tobyderover@gmail.com
48988 Yale Road, Chilliwack, BC, V4Z 0B2, Canada

 **MOUNT CHEAM
CHRISTIAN SCHOOL**
www.mccs.ca

**ONTVANG GRATIS EEN
HERDENKINGSBOEK
VAN DE HEIDELBERGSE
CATECHISMUS!**

Bent u nog geen nieuwsbrieflezer of doneur van onze Stichting? Meld u aan via www.svvhed.org en ontvang dit geschenk!

 **STICHTING VRIENDEN VAN
HEIDELBERG & DORDRECHT**

 **Praktijk
den Uij**

- ◉ HULPVERLENING
- ◉ COACHING
- ◉ TRAINING
- ◉ TOERUSTING

Nieuwkerk aan den IJssel | Barneveld | Yerseke
T 010 7 411 411 | E info@praktijkdenuij.nl
| www.praktijkdenuij.nl

Veelal vergoed door ziektekostenverzekeraars

 **HEEREN
VAN
OPHEUSDEN**

AMBTSKLEDING

MAATKOSTUUMS

TROUWKOSTUUMS

GELEGENHEIDSKLEDING

AFSPRAAK MAKEN?

We bieden de mogelijkheid voor een afspraak in de avonduren of voor bezoek bij u aan huis.

HEERENVANOPHEUSDEN.NL | 0488 42 96 90 | INFO@HEERENVANOPHEUSDEN.NL
BURGEMEESTER LODDERSTRAAT 38 | 4043 KM | OPHEUSDEN

groei
door eerlijke
communicatie

- interim management
- persoonlijke coaching
- bemiddeling & advies
- organisatiecoaching
- onderwijsontwikkeling

Sjaak van
Wijngaarden MOC

We gaan gefundeerde kritiek niet uit de weg en vermijden scherpe vragen niet. En met die aanpak hebben wij al velen kunnen helpen.

J&S is er ook voor jongerenhulp, (kerkelijke) vertrouwenszaken en gezinsproblematiek

J&S
coaching en consultancy

zeer ervaren en erkende, universitair geschoolde professionals

tel. (085) 040 65 62 | jscoachingconsultancy.nl

**Junior Financieel
Administratief Medewerker**

Refizium heeft een
fulltime opleidings-
plaats beschikbaar!
(diverse locaties)

>>www.werkmettalent.nl

Feminine Herbal Complex (NeoLife)
*balanceert de hormonen
*bij ongemakken rondom menstruatie/
overgang
*verlicht zwaarmoedigheid
en somberheid
Kortingscode **22fem**
Kommie 06-34826766
www.naturalhealthproducts.nl

Onze **B&B op de Veluwe** is weer het hele jaar geopend! Van harte welkom voor 1 of meerdere nachten, weekend of (mid)week.
Tel. 0623577271 / www.dewekpot.nl

**'Specialist in
vloertegels,
wandtegels en
PVC vloeren'**

Energieweg 8c | 4231 DJ Meerkerk | 0183 - 35 42 25 | kroonvloereninsteen.nl

KROON
VLOEREN IN STEEN

JOH.DEHEER
toetsen en meer, sinds 1898

**UW ORGEL- ÉN
PIANO SPECIALIST**

www.johdeheer.nl

Leeghwaterstraat 46/47
3364 AE Sliedrecht
Tel.: 0184-419 611

*Begrafenisonderneming
de Jongh*

Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begrafenissen

Dag en nacht persoonlijk bereikbaar

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 611 154
Waardenburg 0418 - 652 039
Werkendam 0183 - 701 017
Dordrecht e.o. 078 - 641 27 40
Nieuw-Lekkerland 0184 - 683 838

info@begrafenisondernemingdejongh.nl
www.begrafenisondernemingdejongh.nl

Het **RD** levert mij 's avonds de juiste kant van het verhaal.

Cor Willem | Uitvoerder bouw

De een leest graag persoonlijke verhalen, de ander zoekt verdieping bij het nieuws. Maar allemaal hebben we behoefte aan zicht op het Bijbelse perspectief in ons bestaan. Het RD wil helpen verder te kijken dan jezelf. **RD, de krant voor het hele verhaal.**

Scan mij

Het RD is er ook voor jou.
Ga naar rd.nl/saambinder
Ontdek het RD 4 weken lang vanaf 4 euro.

rd
reformatorisch
dagblad

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
P.H. VAN DER LEER
Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding
bij het verzorgen van alleen begrafenissen

P.H. van der Leer
T 0318 - 526641 E info@phvanderleer.nl
M 06 - 46376232 W www.phvanderleer.nl

**UIT HET GOEDE
HOUT GESNEDEN?**

DRIE VACATURES

- Spuiter/afmontage
- CNC Operator
- Machinale houtbewerker

BINNENKORT IN DE NIEUWE FABRIEK!

06 3966 5969 of gertjan@synwoodtrappen.nl
NIJVERDALSEWEG 149 | RIJSSEN | SYNWOODDESIGN.NL

SYNWOOD
— TRAPPEN —

Eben Haëzer
school voor de toekomst

Juf/meester, gaat u de uitdaging met ons aan?

Op de Eben Haëzerschool in Oldebroek is met ingang van 1 november 2022 plaats voor een

- Leerkracht groep 7 (min. 2 dagen)
- Onderwijsassistent (per direct)
- Leerkracht Talon – handen (per direct)

Voor verdere informatie zie www.ehsoldebroek.nl of bel met G. Post (dir.) 06-17103872
0525-631787 (school)

Zie voor de profielschets

VerkeerstheorieVanWijngaarden

Je rijbewijs halen? Leer hier je theorie!

De specialist in het milieubewust isoleren van uw woning

PROFIJT ISOLATIE

Vloerisolatie
Spouwisolatie
Dakisolatie
Gevelisolatie

Energistraat 7 7461 TZ RIJSSEN Tel: 0548 546055

Profiteer nu!! landelijke subsidie www.profijtisolatie.nl

De mooiste collectie PVC en Laminaat
Wij komen bij u thuis of op uw bedrijf.
Eigen egaliseer-, lever- & legservice.
De Vloerenkoning.nl 06-19557166

Enzaam, beperking, eenverdiener, rouw of armoede? Stichting kleinsteun.nl luistert en steunt! 06-34180256
jong en oud (bel)maatjes & lotgenoten

ANDANTE
-orgelcentrum-

Uw dealer van
Johannus Monarke Content Domus Viscount Mixtuur
(Hauptwerk orgels)

* Ruim assortiment bladmuziek (ook klavier)
* Verkoop en verhuur, ook voor zaal en kerk
* Collectie kleine blaasinstrumenten

Industrielaan 26 • Veenendaal • tel 0318 - 50 50 63
www.andanteorgels.nl

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

Boekhandel
De ZONNEBLOEM
Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

Begrafenisonderneming STAM
Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

Colofon

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers
ds. G.J. van Aalst
Perengaard 65, 3264 PB Nieuw-Beijerland
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"
ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan
Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,47 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden
IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 14,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika
Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

EEN LIED IN DE HERBERG

'KOM JE UIT BORSSELE?' RIEP MENEER RIPS. 'DAN BEN JE DUBBEL WELKOM! AAN BORSSELE HEB IK DE BESTE HERINNERINGEN.'

Vanavond hoop ik daar iets over te vertellen. Maar we gaan eerst Psalm 86 vers 3 zingen. Probeer je aandacht er bij te houden, want de woorden uit dit psalmvers staan in verband met het verhaal dat ik vanavond hoop te vertellen!
Hendrik zong mee. Hij kon het moeilijk laten, nu hij daar eenmaal zat.

Nadat meneer Rips de Heere een zegen had gevraagd, begon hij te vertellen.
'Het is nu zestien jaar geleden, vrienden, dat ik die psalmwoorden lief heb gekregen. Dat gebeurde in een tijd dat men dit het minst van mij verwacht zou hebben, want ik diende volop de wereld en bekommerde me niet om het heil van mijn onsterfelijke ziel. Door mijn beroep, ik was vertegenwoordiger van een wijnhandel daar, kwam ik dan hier en dan daar. Zo kwam ik op een dag in Borssele. Het was zaterdag, dat herinner ik me nog goed. Ik wilde er niet lang blijven, maar ik verpraatte mijn tijd. Daarom kon ik niet met de laatste boot mee terug. Ik had die avond nog wel op de plaats van bestemming kunnen komen, maar dan had ik nog uren moeten lopen en daar had ik geen zin in.'

Ik besloot in Borssele te overnachten en liet me een herberg wijzen waar ik de nacht kon doorbrengen. 's Avonds kwamen daar enkele vrienden bij elkaar en voor de gezelligheid ging ik bij hen zitten. Ik was van plan om het gezelschap te vermaken met grappige verhalen. In het begin lukte dat best, maar al gauw moest ik dit plan laten varen, omdat ik me zo onplezierig begon te voelen, dat ik zelfs geen zin meer had om te praten.'

VERVOLGVERHAAL | GEESJE VOGELAAR-VAN MOURIK - uitg. Gebr. Koster

N.N.

In de onder ons bekende krant staan regelmatig grote advertenties om geld op te halen voor goede doelen. Die advertenties worden vaak betaald door bedrijven. Sommige bedrijven zetten hun naam eronder. Soms staat er alleen N.N.

N.N. is een afkorting van twee Latijnse woorden. Nomen nominandum, dat wil zegen 'niet te noemen (persoon)'. Ze betekenen dus 'naam onbekend'. Je ziet N.N. ook wel eens staan in een rijtje van mensen die een gift hebben gegeven. Ze willen niet hebben dat andere mensen weten dat zij een (groot) bedrag hebben overgemaakt.
N.N. kwam Paulus in Athene ook tegen. Paulus wachtte op twee broeders van hem, Timotheüs en Silas. Terwijl hij hen verwacht, maakt hij een wandeling door de prachtige stad. Athene is rijk aan kunstwerken. Hij loopt langs ontzettend veel heiligdommen en altaren. Overal een bordje met een naam er op. Mars, Artemis, Aphrodite, Nike. Dit altaar voor die god, dat altaar voor een andere god. Wat doet het Paulus pijn en verdriet ('zijn geest is in hem ontstoken') als hij al deze afgodsaltaren ziet.
Zo komt hij ook langs het altaar met daaraan een bordje N.N. Naam onbekend. De onbekende God. Paulus grijpt deze gelegenheid aan om over deze 'onbekende' God, over zijn God, een korte indringende preek te houden. Deze preek loopt uit op de oproep tot bekering en de boodschap dat de wereld eenmaal ophoudt te bestaan. De wereld zal geoordeeld worden door een Man Die stierf en opstond (Hand. 17:31). N.N. zal bekend worden. Hij zal Zich openbaren als dé God van hemel en aarde.
Is Hij nog steeds N.N. voor je? Een onbekende God? Weet dan dat Hij Zichzelf in de Middelaar bekendgemaakt heeft met heerlijke namen: de Weg, de Waarheid, het Leven, de Deur, de goede Herder, de ware Wijnstok. Geen N.N., maar de enige Naam onder de hemel gegeven.

Leestip: Handelingen 17:22-25

L. VAN DER HAM, KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

Ds. Labee over:

Droefheid naar God (2)

Wilt u wat schrijven over de 'droefheid naar God'? Verstandelijk weet ik dat de droefheid naar God nodig is, maar hoe kom ik aan die droefheid?

Verliefd

In de vorige bijdrage stonden we vooral stil bij het verschil tussen de 'droefheid der wereld' en de 'droefheid naar God'. We hebben met de bekende woorden uit de Heilige Schrift gezien dat het bij de droefheid der wereld gaat om zondige vormen van verdriet en verbittering waarin men met God niet rekt, Hem niet nodig heeft, of zich zelfs van Hem afkeert. De droefheid naar God brengt – echt bedroefd over de zonden – aan de voeten van de Heere 'met een vertrouwen van de vergeving derzelve door Christus Jezus, vergezelschap met een vast voor-nemen van de zonde te vlieden' (kt. 20b op 2 Kor. 7:10).

Dan blijft de vraag over: hoe kom ik aan die droefheid? Eigenlijk kunnen we het niet beter omschrijven dan met de woorden van prof. G. Wisse (1873-1957), in zijn boekje 'De droefheid naar God'.

Er zijn meer passages die treffend zijn, maar we lezen aan het begin van dit geschrift: 'Niet de blik die we in onszelf leren slaan is de oorsprong van onze begeerte tot God; veeleer omgekeerd, het inwendig zien van Gods beminnelijkheid doet ons walgen van onszelf. De blik in God leert ons de ware blik in onszelf te slaan. En de walging van onszelf heeft alleen waarde en geestelijke betekenis, als die walging ontstaat uit een ontmoeting van God en het erkennen van Zijn heerlijkheid. Zeker, wij moeten twee dingen leren kennen: God en onszelf. Maar eerst bij het licht, dat ons doet

zien wie en wat God is, zullen we een rechte kennis van onszelf verkrijgen. De zelfkennis staat in het teken van de Godskennis. Zelfs ontstaat dit heimwee naar God ook niet uit een verlangen naar Christus (...). In het paradijs hebben we niet Christus, maar God verloren. Nee, de oorsprong, waaruit dit zalige schreien naar God voortkomt, is niet anders dan de in ons hart uitgestorte liefde Gods. Door deze uitvloeijing van Gods liefde, van Gods beminnelijkheid, wordt de ziel als het ware verliefd op God gemaakt. En dan te ontwaren, die God mis ik nu, en die God mist mij, o dat, dat doet pijn, dat veroorzaakt liefdes-smart, droefheid, geheel overeenkomstig de aanvoeling Gods'!

Dan volgt het bekende voorbeeld van een mens die in een grot zit. Het gezicht is gericht op de achterwand en de rug naar de zon. Als er nu een wandelaar voorbijgaat, valt er een schaduw op de grondwand en kijkt hij om. Zo beschrijft Wisse de menselijke ziel die van God is afgevallen. Als de Heere nu Zijn deugden gaat openbaren (als de schaduw op de wand), ontstaat de droefheid naar God. Onder de prediking wil de Heere, als Zijn Geest erin meekomt, dit wonder schenken. Het is een eenzijdig Godswerk maar het staat 'gewoonlijk' niet los van het trouw waarnemen van de genademiddelen die de Heere ons gaf. Door middel van het Evangelie wil de Heilige Geest deze droefheid bewerken. Dan is het niet door de wet die 'dwingt' maar door de liefde die 'dringt'.

Vertroost

We voegen er nog graag aan toe dat deze droefheid niet de tróóst is. Wel kunnen we het duiden als de noodzakelijke weg, waarin voor die geestelijke, goddelijke vertroosting plaats wordt gemaakt. Zeker, er kan in dat treuren al meer of minder 'zoetigheid' gesmaakt worden. Maar zoals niemand zich kan verzadigen aan zijn honger, zo kan ook niemand werkelijk vertroost worden door zijn droefheid. De ware troost ligt in de vreugde in God door Christus. Want alléén in Hem is God een barmhartig en genadig God, Die Zijn vriendelijk aangezicht wil doen lichten. Dan wordt het waar, wat de dichter zingt in Psalm 34 (vs. 9, berijmd):

*'God is 't verbroken hart,
't Verbrijzeld en bedrukt gemoed,
Te allen tijd' nabij en goed,
In tegenheid en smart.'*

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.

